

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN
ÇEVRE EĞİTİMİ KONUSUNDAKİ
GÖRÜŞLERİ VE YETERLİLİKLERİ**

Kemal ERDOĞAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

(SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI)

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

OCAK 2016

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 1 (bir) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Kemal

Soyadı : ERDOĞAN

Bölümü : İlköğretim (Sosyal Bilgiler Eğitimi)

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Eğitimi Konusundaki Görüşleri Ve Yeterlilikleri

İngilizce Adı: The Qualifications And The Opinions Of Social Sciences Teachers' About Environmental Education

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Kemal ERDOĞAN

Jüri onay sayfası

Kemal ERDOĞAN tarafından hazırlanan "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Eğitimi Konusundaki İlişkin Görüşleri ve Yeterlilikleri" adlı tez çalışması, aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi İlköğretim Anabilim Dalı (Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı)nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: (Unvanı Adı Soyadı)
(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

.....

Başkan: (Unvanı Adı Soyadı)
(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

.....

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)
(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

.....

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)
(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

.....

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)
(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

.....

Tez Savunma Tarihi:/...../2016

Bu tezin Sosyal bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Unvan Ad Soyad

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Tahir ATICI

.....

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışmada Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Eğitimi Konusuna İlişkin Görüşleri ve Yeterlilikleri incelenmesi amaçlanmıştır. Bu tezde, Ankara belirlenen ilköğretim okullarındaki sosyal bilgiler öğretmenlerine ulaşılmış ve onların çevre konusundaki ilgileri, tutumları ve çevre konusundaki bilgilerinin ölçülmesi amaçlanmış ve yapılan bu araştırma sonucunda ortaya çıkan veriler üzerinden mevcut sorunların çözümü için öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

Tez hazırlama sürecinde benden desteğini ve rehberliğini esirgemeyen değerli hocam, danışmanım sayın Doç. Dr. Ufuk KARAKUŞ'a ve çalışmamda ölçeklerini kullanmama izin veren Sayın Doç. Dr. Kadir KARATEKİN'e teşekkürü bir borç bilirim.

Öğrenim sürem boyunca kendilerinden ders aldığım hocalarım Prof. Dr. Şefika KURNAZ, Doç. Dr. Bülent AKSOY, Doç. Dr. Turhan ÇETİN, Doç. Dr. Hüseyin KÖKSAL ve Yrd. Doç. Dr. Kürşat GÖKKAYA'ya teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışma süresince desteklerini esirgemeyen ve hep yanımda olan annem Fadime Ana ERDOĞAN, babam Osman ERDOĞAN, ablam Seher ERDOĞAN ÇELTİK veri girişi ve analizi kısmındaki yardımlarından dolayı kuzenim Gözde İŞLER'e sonsuz teşekkür ederim.

Ailemize katıldığı günden beri bizden yardımlarını hiç esirgemeyen ve bu tezin düzenlemesindeki yardımlarından dolayı eniştem Halil ÇELTİK'e teşekkür ederim.

Son olarak anket ve ölçekleri büyük bir içtenlikle cevapladıklarına inandığım meslektaşlarıma yaptıkları katılımdan dolayı teşekkür ederim.

Kemal ERDOĞAN

Ankara, 2016

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN ÇEVRE EĞİTİMİ KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLERİ VE YETERLİLİKLERİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Kemal ERDOĞAN

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Ocak 2016

ÖZ

Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevre konusundaki ilgi, tutum ve bilgi yeterliliklerini ve bunun üzerine çeşitli değişkenlerin etkisi incelenmiştir. Araştırma 2011-2012 eğitim öğretim yılında Ankara ili; Altındağ, Mamak, Yenimahalle, Pursaklar, Çankaya ilçelerinde belirlenen okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri ile tarama modeli kullanılarak uygulanmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevre konusunda ilgi, tutum ve bilgi yeterliliklerini belirlemek amaçlanmıştır. Verilerin elde edilmesinde, duyuşsal eğilimler ölçeği, davranış ölçeği ve çevre bilgi testi ve araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu olmak üzere 4 bölümden oluşan anket kullanılmıştır. Veriler araştırmada ele alınan problem durumlarına göre, betimsel (aritmetik ortalama, frekans) ve ilişkiisel yöntemle değerlendirilmiştir. Verilerin analizi "The Statistical Package for the Social Sciences (SPSS 20)" paket programı ile yapılmıştır. Verilerin analizinde; betimsel istatistik, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve basit korelasyon kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin duyuşsal eğilimlerle bilgi ölçeği arasında ilişki yoktur. Yine sosyal bilgiler öğretmenlerinin davranış ölçeği ile bilgi ölçeğinden çıkan sonuçlar karşılaştırıldığında aralarında ilişki bulunamamıştır. Duyuşsal eğilimler ölçeği ile davranış ölçeği arasında pozitif yönde ilişki vardır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevre eğitimine olan ilgileri tutumlarına da yansımıştır. Sosyal bilgiler öğretmeni olarak araştırmaya 224 kişi katılmıştır. Bu kişilerin ölçeklerden aldıkları puanlar incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin %59'u bilgi testinden ortalamanın üstünde puan alırken, %41'i ortalamanın altında puan almıştır. Duyuşsal eğilimler ölçeğinde grubun %51'i ortalama üstünde puan alırken %49'u ortalamanın altında puan almıştır. Çevre davranış ölçeğinde ise grubun yüzdelik dağılımı ortalamaya göre yarı yarıyadır.

Bilim Kodu :

Anahtar Kelimeler : Çevre, çevre bilgi, çevre duyuş, çevre davranış, bilişsel beceri, sosyal bilgiler öğretmenleri

Sayfa Adedi : xiii + 84 sayfa

Danışman : Doç. Dr. Ufuk KARAKUŞ

THE QUALIFICATIONS AND THE OPINIONS OF SOCIAL SCIENCES TEACHERS' ABOUT ENVIRONMENTAL EDUCATION

(Master's Thesis)

Kemal ERDOĞAN

ABSTRACT

The attention, the attitude and knowledge qualifications of social sciences teachers' about environment and the effects of various variables surveyed in this study. The study is applied during 2011-2012 academic year in Ankara, with social sciences teachers in pre-determined schools in Altındağ, Mamak, Yenimahalle, Pursaklar, Çankaya district by using scanning model. In this study, it is aimed to identify the attention, the attitude and the knowledge qualification of social sciences teachers' about environment. While gathering the data, a questionnaire which consists of four section, sensory tendency scale, behavior scale, environmental knowledge test and personal information form, is used. Considering the conditions problem, the data in this study is gathered with descriptive (arithmetic mean, frequency) and the relational analysis of relational data "SPSS 20 (The Statistical Package for the Social Sciences)". In the analysis of data, descriptive statistic, one direction variance analysis (ANOVA) and simple correlation is used. According to the data, gathered in this study, there is no correlation between the social sciences teachers' sensory tendency and knowledge scale. Again there is no correlation between the results of knowledge scale and behavior scale. On the other hand there is a positive correlation between behavior scale and sensory tendency scale and this affects the attitude of social sciences teachers' with environment education. 224 teachers involved in the study as social sciences teachers. Considering the grades that these teachers got from the scale, first 59% of social sciences teachers got higher grades and 41% of them got lower grades than the mean in knowledge test. Then, in sensory tendency scale 51% of the group got higher grades, 49% of them got lower grades than the mean. Finally in nature behavior scale, percentage value of the group is goes halves with the mean.

Science Code :

Key Words : Environment, environmental knowledge, environmental hear, environmental behavior, cognitive knowledge, social sciences teachers

Page Number : xiii + 84 pages

Supervisor : Associate Dr. Ufuk KARAKUŞ

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	iv
ÖZ.....	v
ABSTRACT.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	x
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	3
1.2.1. Alt Problemler.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı.....	4
1.4. Araştırmanın Önemi.....	5
1.5.Araştırmanın Varsayımları.....	5
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.7. Tanımlar	6
BÖLÜM 2	7
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1. Çevre kavramı	7
2.2. Çevre Eğitiminin Amaçları	9
2.3. Çevre Eğitiminin Esasları	10
2.2. Çevre Sorunlarının Ortaya Çıkışı.....	11
2.4. Ülkemizde Çevre Eğitimi	13
2.5. Sosyal Bilgiler Programında Çevre Eğitimi	14
BÖLÜM 3	19
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	19
BÖLÜM 4	23
YÖNTEM.....	23
4.1. Araştırmanın Modeli	23
4.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	24
4.3. Veri Toplama Araçları	24

4.4. Verilerin Toplanması	25
4.5. Verilerin Analizi	26
BÖLÜM 5	27
BULGULAR VE YORUM.....	27
5.1. Araştırma Grubu	27
5.2. Bilgi Testinin Değişkenleri	32
5.3. Duyuşsal Eğilim Ölçeği Değişkenleri.....	43
5.4. Çevre Davranış Ölçeği Değişkenleri	52
5.5. Çevre Okuryazarlık Puanları.....	61
5.6. Ölçeklerdeki Başarı Durumları ve Birbirleri İle Olan İlişkileri.....	63
5.7. Çevre Bilgisi, Duyuşsal Eğilim Ve Davranış Üzerinde Etkisi Bulunan Değişkenler	63
BÖLÜM 6	65
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	65
KAYNAKLAR	73
EKLER.....	77

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Duyuşsal Eğilim Ölçeği.....	26
Tablo 2. Çevre Davranış Ölçeği.....	26
Tablo 3. Araştırma Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı.....	27
Tablo 4. Araştırma Grubunun Yaş Aralıklarına Göre Dağılımı	27
Tablo 5. Araştırma Grubunun Öğrenim Gördükleri Üniversiteye Göre Dağılımı.....	28
Tablo 6. Araştırma Grubunun Öğrenim Gördükleri Fakülteye Göre Dağılımı	28
Tablo 7. Araştırma Grubunun Öğrenim Gördükleri Liseye Göre Dağılımı	29
Tablo 8. Araştırma Grubunun Üniversitede Çevreyle İlgili Ders Alma Durumlarına Göre Dağılımı	29
Tablo 9. Araştırma Grubunun Lisede Çevreyle İlgili Ders Alma Durumlarına Göre Dağılımı	30
Tablo 10. Araştırma Grubunun Herhangi Bir Sivil Toplum Kuruluşuna Üye Olma Durumlarına Göre Dağılımı.....	30
Tablo 11. Araştırma Grubunun Üniversiteyi Okudukları Şehir Türüne Göre Dağılımı.....	30
Tablo 12. Araştırma Grubunun Üniversitede Herhangi Bir Sosyal Kulüp Faaliyetine Katılma Durumlarına Göre Dağılımı	31
Tablo 13. Araştırma Grubunun Çevreye Karşı Duydukları Merak Düzeyine Göre Dağılımı	31
Tablo 14. Araştırma Grubunun Doğal Alanlarda Bulunma Sıklığına Göre Dağılımı	31
Tablo 15. Araştırma Grubunun Çevresel Aktivitelere Katılma Sıklığına Göre Dağılımı ...	31
Tablo 16. Araştırma Grubunun Bugüne Kadar Herhangi Bir Evcil Hayvan Besleme Durumlarına Göre Dağılımı.....	32
Tablo 17. Araştırma Grubunun Çevreye Karşı Duyarlılık Düzeylerine Göre Dağılımı.....	32
Tablo 18. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Cinsiyetin Etkisi.....	33
Tablo 19. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Yaşın Etkisi.....	33
Tablo 20. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Mezun Oldukları Üniversitenin Etkisi	34
Tablo 21. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Mezun Oldukları Fakültenin Etkisi.....	35
Tablo 22. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Mezun Oldukları Lise Türünün Etkisi	36
Tablo 23. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Üniversitede Çevreyle İlgili Ders Alma Durumunun Etkisi.....	36
Tablo 24. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Lisede Çevreyle İlgili Ders Alma Durumunun Etkisi	37
Tablo 25. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Herhangi Bir Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik Durumunun Etkisi.....	38
Tablo 26. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Üniversiteyi Okudukları Şehir Türünün Etkisi ...	38
Tablo 27. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Üniversitede Sosyal Kulüp Faaliyetine Katılma Durumunun Etkisi.....	39

Tablo 28. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Çevreye Karşı Duydukları Merak Düzeyinin Etkisi	40
Tablo 29. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Doğal Alanlarda Bulunma Sıklıklarının Etkisi ...	40
Tablo 30. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Çevresel Aktivitelere Katılma Sıklıklarının Etkisi	41
Tablo 31. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Bugüne Kadar Evcil Hayvan Besleme Durumunun Etkisi	42
Tablo 32. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Çevreye Karşı Duyarlılık Düzeylerinin Etkisi	42
Tablo 33. Duyuşsal Eğilim Ölçeği Puanlarında Cinsiyetin Etkisi	43
Tablo 34. Duyuşsal Eğilim Ölçeği Puanlarında Yaşın Etkisi	44
Tablo 35. Duyuşsal Eğilimler Ölçeği Puanlarında Mezun Oldukları Üniversite Etkisi	44
Tablo 36. Duyuşsal Eğilimler Ölçeği Puanlarında Mezun Oldukları Fakülte Etkisi	45
Tablo 37. Duyuşsal Eğilimler Ölçeği Puanlarında Mezun Oldukları Lise Türünün Etkisi ..	46
Tablo 38. Duyuşsal Eğilimler Ölçeği Puanlarında Üniversitede Çevreyle İlgili Ders Alma Durumunun Etkisi	46
Tablo 39. Duyuşsal Eğilimler Ölçeği Puanlarında Lisede Çevreyle İlgili Ders Alma Durumunun Etkisi	47
Tablo 40. Duyuşsal Eğilimler Ölçeği Puanlarında Herhangi Bir Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik Durumunun Etkisi	48
Tablo 41. Duyuşsal Eğilimler Ölçeği Puanlarında Üniversiteyi Okudukları Şehir Türünün Etkisi	48
Tablo 42. Duyuşsal Eğilimler Ölçeği Puanlarında Üniversitede Sosyal Kulüp Faaliyetine Katılma Durumunun Etkisi	49
Tablo 43. Duyuşsal Eğilimler Ölçeği Puanlarında Çevresel Aktivitelere Katılma Sıklıklarının Etkisi	50
Tablo 44. Duyuşsal Eğilimler Ölçeği Puanlarında Bugüne Kadar Evcil Hayvan Besleme Durumunun Etkisi	50
Tablo 45. Duyuşsal Eğilimler Ölçeği Puanlarında Çevreye Karşı Duyarlılık Düzeylerinin Etkisi	51
Tablo 46. Çevre Davranış Ölçeği Puanlarında Cinsiyetin Etkisi	52
Tablo 47. Çevre Davranış Ölçeği Puanlarında Yaşın Etkisi	52
Tablo 48. Çevre Davranış Ölçeği Puanlarında Mezun Oldukları Üniversitenin Etkisi	53
Tablo 49. Çevre Davranış Ölçeği Puanlarında Mezun Oldukları Fakültenin Etkisi	54
Tablo 50. Çevre Davranış Ölçeği Puanlarında Mezun Oldukları Lise Türünün Etkisi	55
Tablo 51. Çevre Davranış Ölçeği Puanlarında Üniversitede Çevreyle İlgili Ders Alma Durumunun Etkisi	55
Tablo 52. Çevre Davranış Ölçeği Puanlarında Lisede Çevreyle İlgili Ders Alma Durumunun Etkisi	56
Tablo 53. Çevre Davranış Ölçeği Puanlarında Üniversiteyi Okudukları Şehir Türünün Etkisi	57
Tablo 54. Çevre Davranış Ölçeği Puanlarında Üniversitede Sosyal Kulüp Faaliyetine Katılma Durumunun Etkisi	57
Tablo 55. Çevre Davranış Ölçeği Puanlarında Bugüne Kadar Evcil Hayvan Besleme Durumunun Etkisi	58
Tablo 56. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Davranış Puanlarında Çevreye Karşı Duydukları Merak Düzeyinin Etkisi	58

Tablo 57. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Davranış Puanlarında Herhangi Bir Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik Durumunun Etkisi.....	59
Tablo 58. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Davranış Puanlarında Doğal Alanlarda Bulunma Sıklıklarının Etkisi.....	60
Tablo 59. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Davranış Puanlarında Çevreye Karşı Duyarlılık Düzeylerinin Etkisi.....	61
Tablo 60. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Okuryazarlık Puanları.....	62
Tablo 61 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Okuryazarlık Puanlarının Ölçek Bileşenlerine Göre Dağılımı	62
Tablo 62. İlişki Katsayı Tablosu.....	68

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

Akt:	Aktaran
ANOVA:	Tek Yönlü Varyans Analizi
EPA:	Environmental Protection Agency
IEEP:	International Environmental Education Program
IUCN:	International Union for Conservation of Nature
MEB:	Milli Eğitim Bakanlığı
NAAEE:	North American Association for Environmental Education
pp:	Page(s)
S:	Standart Sapma
s.:	Sayfa(lar)
SPSS:	The Statistical Package for the Social Sciences
STK:	Sivil Toplum Kuruluşu
UNEP:	Birleşmiş Milletler Çevre Programı
UNEP:	United Nations Environment Programme
UNESCO:	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, önemi, amacı, varsayımları, sınırlılıkları ve çeşitli kavramlar üzerinde durulmuştur.

1.1.Problem Durumu

İnsanlar yaşamları boyunca içinde bulunduğu çevreyle sürekli etkileşim içerisindedir. Bu süreç içerisinde çoğu zaman doğal ve beşeri çevreden etkilenen insan çoğu zamanda çevreyi etkiler. Bu etkileşim sürecinde insanoğlu çevreyi etkilediği biçimde de çevreden etkilenmektedir. Bu etkileşim olumlu yönde olabileceği gibi olumsuz yönde olabilir. Günümüzde insanoğlu çevreyi olumsuz yönde etkilemekte ve etkileşim sürecinde de olumsuz olarak etkilenmektedir. Genel olarak insan çevre etkileşimini olumlu yönde sürdürülebilmesi için bireylere sorumluluklar düşmektedir. Bu sorumlulukların etkili bir şekilde yerine getirilebilmesi içinse küçük yaşlardan itibaren bireyde çevre bilincinin oluşturulması önemlidir. Buda etkili bir eğitimle mümkündür. Etkili bir eğitimde okulların rolü tartışmasız çok önemlidir.

İnsanoğlunun çevre üzerindeki olumsuz etkisi her geçen gün kendini da fazla göstermektedir. Bu etkilerin doğrultusunda ise ülkeler bazında çalışmalar, projeler geliştirilmektedir. Ancak gelinen noktalara bakıldığında bazı projelerle tam zamanında müdahale şansı bulunulurken, yapılması gereken çalışmaların bazılarında ise çok geç kalındığı görülmektedir. İnsan doğaya ve çevreye nasıl davranırsa karşılığını da o yönde görmektedir. Bu yüzden insan varlığının devamı için çevre önemlidir. Çevre konusunda insana düşen ise dünyanın devamlılığı için ona karşı gerekli özveriye göstermesidir. Tüm

insanlığın yapması gereken bu özveriyi kazandırmaksa şüphesiz ki eğitim ile mümkün olacaktır.

Senemoğlu eğitimi şu şekilde tanımlamıştır: Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir. Bu değişme bireyin yeni bir davranış dizisi kazanması biçiminde olabileceği gibi, önceden sahip olduğu istenmeyen nitelikteki davranışlarını terk etmesi biçiminde de olabilir. (Senemoğlu,2012, s. 4). İnsanlara eğitim sayesinde istediğimiz davranış değişikliğini kazandırırız.

Günümüzde eğitim, sadece bilgi verme özelliğiyle değil, aynı zamanda davranış oluşturma ve bireye sosyal olarak yön verme özelliği ile tanımlanır. Öğretimde başarının ölçütü, öğrencinin bilgisini günlük hayatında, siyasal etkinliklerinde ve sosyal ilişkilerinde etkin olarak kullanabilmesidir. Öğrenci, sorunların çözümünde bu bilgisini kullanabilmelidir (Daniel ve Solomon'dan aktaran Karatekin, 2011, s. 1).

Karşılaşılan sorunların çözümü için önce sorunun ne olduğu saptamak ve sorunların nedenlerini belirlemek gerekir. Bu karşılaştığımız çevre sorunlarının çözümü içinde gerekli bir durumdur. Çevre sorunlarının çözümü için temel hareket noktası çözümü bireysellikten kurtarıp toplumsal katılımın sağlanması olmalıdır. Toplumsal katılımın sağlanması ve iyi bir çevre bilincine sahip nesillerin yetişmesinde temel görev eğitimdedir. Gelecek kuşaklara temiz bir çevre bırakmak için öncesinde çevre bilincine sahip bireyleri yetiştirmek gerekmektedir. Bu bireyleri yetiştirme konusunda okullara önemli görevler düşmektedir.

Çevre Eğitimi: "Bireylerde çevre bilincinin geliştirilmesi, çevreye duyarlı, olumlu, kalıcı davranış değişikliğinin kazandırılması ve doğal, tarihi, kültürel, sosyal ve estetik değerlerin korunması, etkin katılımın sağlanması ve sorunların çözümünde görev alma" şeklinde tanımlanmıştır (Çevre Bakanlığı, 1991, s. 27).

Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirmesine yardımcı olmak amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün, gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından yola çıkarak oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (Millî Eğitim Bakanlığı 2005, s. 46).

Yukardaki tanımlardan yola çıkarak sosyal bilgiler dersi ve çevre eğitiminin doğrudan ilişkili ve birbirlerinin bütünleyicisi olduğunu söyleyebiliriz. Şöyle ki sosyal bilgiler dersi insanın çevresiyle etkileşimini geçmiş ve bu gün açısından ele alır ve bu çevre kavramı sosyal ve fiziki çevresini içinde bulundurur. Bu etkileşimin bir boyutu da çevresel etkileşim yani insanın çevresini etkilemesi ve bunun sonucunda ondan etkilenmesidir. Sosyal bilgiler dersinin genel amaçlarından biriside sorumluluk sahibi iyi bireyler yetiştirmektir. Bu sorumluluk sahibi bireyler aynı zamanda çevreye karşı sorumlu ve duyarlı bireyler olacaktır. Bu açılardan baktığımızda çevre eğitiminin ve sosyal bilgiler dersinin bir biriyle ilişkisi daha net ortaya çıkıyor. Bu ilişkiyi konular bazında bir sürü somut örneklerle de pekiştirmek mümkündür.

Ortaya koyduğumuz bu ilişki sonucunda iyi bir birey sorumluluk sahibi bir birey aynı zamanda çevresine karşı sorumluluğu ve hassasiyeti olan onu korumaya ve devamlılığını sağlamaya çalışan bireydir. Bu bireylerin yetiştirilmesinde ise öğretmenlerin etkisi ön plandadır. İşte bu noktada ise geleceğimizi şekillendiren öğretmenler çevre eğitimi konusunda ne kadar ilgililer, ne kadar çevreye duyarlılar. Çünkü davranış kazandırmada rol-model olmak çok önemlidir. İşte bu yüzden bu araştırmamızda sosyal bilgiler dersinde çevre bilincine sahip bireyler yetiştirmeyi amaçladığımız için sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu konu hakkındaki ilgileri, tutumları ve bilgileri ne düzeydedir. Bu çalışmada bu durum araştırılmıştır.

1.2. Problem Cümlesi

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevre eğitimi konusundaki davranış düzeyleri, tutumları, bilişsel düzeyleri hangi düzeydedir?

1.2.1. Alt Problemler

Araştırmamızın alt problemleri aşağıdaki gibidir.

1. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevre eğitimi konusundaki davranışları, tutumları ve bilişsel düzeyleri cinsiyete göre farklılaşma gösteriyor mu?
2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevre eğitimi konusundaki davranışları, tutumları ve bilişsel düzeyleri yaşa göre farklılaşma gösteriyor mu?

3. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevre eğitimi konusundaki davranışları, tutumları ve bilişsel düzeyleri eğitim gördükleri üniversiteye göre farklılaşma gösteriyor mu?
4. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevre eğitimi konusundaki davranışları, tutumları ve bilişsel düzeyleri eğitim gördükleri fakülteye göre farklılaşma gösteriyor mu?
5. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevre eğitimi konusundaki davranışları, tutumları ve bilişsel düzeyleri çevre ile ilgili aldıkları derse göre farklılaşma gösteriyor mu?
6. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevre eğitimi konusundaki davranışları, tutumları ve bilişsel düzeyleri herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olma durumuna göre farklılaşma gösteriyor mu?
7. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevre eğitimi konusundaki davranışları, tutumları ve bilişsel düzeyleri eğitim gördükleri (üniversite) şehre göre farklılaşma gösteriyor mu?
8. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevre eğitimi konusundaki davranışları, tutumları ve bilişsel düzeyleri üniversitede katıldıkları sosyal kulüplere göre farklılaşma gösteriyor mu?
9. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevre eğitimi konusundaki davranışları, tutumları ve bilişsel düzeyleri çevreye duydukları merak düzeyine göre farklılaşma gösteriyor mu?
10. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevre eğitimi konusundaki davranışları, tutumları ve bilişsel düzeyleri çevresel aktivitelere katılma düzeyine göre farklılaşma gösteriyor mu?
11. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevre eğitimi konusundaki davranışları, tutumları ve bilişsel düzeyleri evcil hayvan besleme durumlarına göre farklılaşma gösteriyor mu?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevre konusundaki davranışlarını, tutumlarını ve bilişsel düzeyleri belirlemek ve bunlar üzerinde, belirlenen değişkenlerin etkisini ortaya koymaktır. Ulaşılan sonuçları tartışıp nerede nasıl bir sorun varsa bunun için çözüm önerileri üzerinde durulacaktır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Çevreye karşı duyarlı, ilgili, onu koruyan ve devamlılığını sağlayan bireyler yetiştirmek ve bu yönde çocuklara gerekli eğitimler vermek çevrenin korunması için yapılacak faaliyetlerin başında gelmektedir. Çünkü verilen eğitimler sayesinde çevreye karşı duyarlı bireyler yetişecek ve sonucunda da çevre sorunları daha ortaya çıkmadan engellenmiş olabilecektir. Çevre konusunda yapılacak çalışmalar öncelikle sorun ortaya çıkmadan oluşabilecek sorunları engellemeye yönelik olmalıdır. Bu çalışmaların başarıya ulaşabilmesi için bu çalışmaları bireysellikten kurtarıp toplumsal olarak çevreye katkıda bulunmayı gerektirmektedir. Bu konuda yapılacak çalışmaların etkili bir şekilde yapılabilmesinin yolunun etkili bir eğitimden geçtiği düşünülmektedir.

Okullarda çevre eğitimi konusu genel olarak bilgi boyutunda kazandırılmaya çalışılmaktadır. Yapılan bu çalışmalarda hem kalıcılık görülmemekte hem de çevre eğitiminde istenen verimliliği sağlamamaktadır. Etkili çevre eğitimi derslerinde ulaşılmak istenen amaç doğrultusunda öğrencilerden, çevre ve çevre sorunlarıyla ilgili ilgi, tutum ve bilgi yönünden donanımlı olmaları beklenmektedir. Bu boyutta ise sosyal bilgiler dersi çok önemli bir yerde bulunmaktadır. Çünkü sosyal bilgiler dersinin önemli özelliklerinden biriside öğrencilerin ilgi ve tutum ve bilgi yönünden gelişmeleri için onlara bu doğrultuda eğitim vermektir. Ancak böyle bir eğitimin verilmesi ve sosyal bilgiler dersinde etkili kalıcı bir çevre eğitimi için bu eğitimi verecek öğretmenlerin öncelikle çevre eğitimi konusunda donanımlı bireyler olmalarını gerektirmektedir. Bu konuda Türkiye'de yapılan araştırmalar sınırlıdır. Yapılan araştırmalar genelde bilgi boyutuyla sınırlı kalmış yapılan kapsamlı çalışmalarda üniversite öğrencilerini kapsamaktadır. Bu araştırmamız MEB'de aktif olarak çalışan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevre konusundaki ilgilerini, tutumlarını ve bilgi yeterliliklerini ortaya koymak açısından önemlidir. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevre eğitimi konusunda ne kadar etkili bir eğitim verecekleri konusunda bizlere önemli bulgular sunacaktır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmanın aşağıdaki varsayımları aşağıdaki gibidir.

1. Veri toplama araçlarının, araştırmanın konusuna ve amacına uygun olduğu varsayılmaktadır.

2. Araştırmanın yapıldığı çalışma grubunun, araştırma sonuçlarının Türkiye genelini yansıtabilmesi için gerekli büyüklükte olduğu varsayılmaktadır.
3. Araştırma grubundaki öğretmenlerin, ölçeklerde yer alan maddelere verdikleri cevapların gerçeği yansıtacağı varsayılmaktadır.
4. Öğretmenlere uygulanması için kullanılan ilgi, tutum ve bilgi ölçeğinin önceden yapılmış kapsam geçerliliği konusunda başvurulan uzman görüşlerinin yeterli olduğu varsayılmaktadır

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmamız 2011-2012 eğitim öğretim yılında Ankara İli, Altındağ, Mamak, Yenimahalle, Pursaklar, Çankaya ilçelerinde belirlenen okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri ile sınırlı tutulmuştur. Verilerin toplanması ise uygulanan ilgi, tutum ve bilgi ölçekleri ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Sosyal Bilgiler: Sosyal bilgiler, bireyin toplumsal açıdan varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olmak amacıyla, tarih, coğrafya, sosyoloji, ekonomi, felsefe, psikoloji antropoloji, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimlerin ve yurttaşlık bilgisi konularının, öğrenme alanlarını yansıtarak bunları bir tema ya da ünite altında birleştirilmesini içeren, insanın sosyal ve fiziki çevre ile etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi (MEB, 2005, s. 46).

Çevre: Canlıların karşılıklı etkileşim içinde buldukları ve yaşamlarını sürdürdükleri yaşam ortamlarına çevre denir.

Çevre eğitimi: "Bireylerde çevre bilincinin geliştirilmesi, çevreye duyarlı, olumlu, kalıcı davranış değişikliğinin kazandırılması ve doğal, tarihi, kültürel, sosyal ve estetik değerlerin korunması, etkin katılımın sağlanması ve sorunların çözümünde görev alma" olarak tanımlanmıştır (Çevre Bakanlığı, 1991, s. 27).

BÖLÜM 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde çevre kavramı, çeşitleri, ortaya çıkışı, çevre eğitimi ve Türkiye'deki gelişimi konularına yer verilecektir.

2.1. Çevre kavramı

Çevre kavramı Türkçe sözlükte; kişinin içinde bulunduğu toplumu oluşturan ortam, bireyi etkileyen canlı ve cansız varlıklar ile bütün güç ve koşulların toplamı, varlığın, içinde oluştuğu ve yaşamını sürdürdüğü ortam olarak tanımlanmaktadır. (TDK Sözlük) Çepel ve Ertürk de benzer tanımla dikkat çekmektedirler. (Çepel, 1992, s. 38; Ertürk, 1994, s. 6, Çevre Bakanlığı, 1998, s. 1). Çepel çevreyi canlıların gelişimini sağlayan biyolojik, fiziksel ve kimyasal faktörlerin bütünü olarak da kabul etmektedir (Çepel, 1992, s. 38).

Çevre kavramı kaynaklarda yapay ve doğal çevre olmak üzere iki başlık altında değerlendirilmektedir. Doğal çevre, doğal etken ve süreçler sonucunda oluşan ve kapsayan ve henüz canlılar tarafından tam olarak bir değişikliğe uğramayan doğal yaşam destek sistemleri-dağlar, ovalar, denizler, göller, enerji vb. gibi tüm varlıklara denilmektedir. Yapay çevre ise (yollar, köprüler, barajlar, kültürler vb. gibi insanlar tarafından çoğunlukla doğal çevreden yararlanılarak oluşturulan tüm değer ve varlıklar olarak tanımlanmaktadır. (Yıldız, Sipahioğlu ve Yılmaz, 2009, s. 14).

Çevre, hem canlı hem de cansız varlıkları kapsar. Bu çalışmada çevre kavramı ile insanların kendileri ve diğer canlılarla olan ilişkileri ve etkileşimleri kastedilmektedir. Bu sebeple bizim için çevreden kasıt öncelikle insan çevresinden ibarettir, denilebilir.

Çevre kavramı, gelişen ve değişen dünya üzerinde insanoğlu için çevre sorunlarının tehdit oluşturmaya başlaması gündeme gelmiştir. Yirminci yüzyılın sonlarına doğru bir sorun

olarak tartışılmaya başlanan evre sorunları her geçen gün etkisini ve önemini artırmaya devam etmektedir. (Karatekin 2011, s. 9) Yaşanan evre sorunları ülkelerin çevreyi yasalarla koruma altına almasını zorunlu hale getirmiştir. Nitekim lkemizdeki evre Kanunu'nun amacı şu şekilde ifade edilmiştir:

Bu kanunun amacı, bütün vatandaşların ortak varlığı olan vrenin korunması, iyileştirilmesi; kırsal ve kentsel alanlarda arazinin ve doğal kaynakların en uygun şekilde kullanılması ve korunması; su, toprak ve hava kirlenmesinin önlenmesi, ülkenin bitki ve hayvan varlığı ile doğal ve tarihsel zenginliklerinin korunarak bugünkü ve gelecek kuşakların sağlık, uygarlık ve yaşam düzeyinin geliştirilmesi ve güvence altına alınması için yapılacak düzenlemeleri ve alınacak önlemleri, ekonomik ve sosyal kalınma hedefleri ile uyumlu olarak belirli hukuki ve teknik esaslara göre düzenlemektir. <http://duzceteknopark.com.tr> (28.05.2015).

Kahraman ve Türkay ise bu yasa çerçevesinde vrenin bütün vatandaşların ortak varlığı olup, hava, su, toprak, bitki, hayvan varlığı ile doğal ve tarihsel zenginlikleri de içerdiğini belirtmektedir (Kahraman ve Türkay, 2006, s. 19, 20).

İnsanoğlu varoluşundan bu güne kadar doğa ile devamlı etkileşim içine girmiştir. Bu etkileşim sürecinde başta insanın çevreye etkileri sınırlı iken gelişen dünya ile insanın doğa üzerindeki etkisi artmış ve doğaya hükmetme tutkusu sonucunda doğaya zararlı faaliyetler içine girmiştir. Bu da beraberinde mevcut kaynakların azalması ve zarar görmesine neden olmuştur. Buna bağlı olarak da evre sorunları baş göstermeye başlamıştır.

İlk zamanlarda evre sorunlarının farkına varmayan insanoğlu, kaynakların azalması, ihtiyaçların artması ve çevreye verdiği zararın, evre sorunları olarak tekrar kendisine dönmesiyle bir döngünün içine girmiştir (Gökdayı, 1997, s. 69).

evre sorunlarının oluşmasında birçok etken mevcuttur. Bu etkenler insana zarar verici boyuta ulaşana kadar insanlar tarafından yok sayılmaktadır. İnsanlar doğaya ne yaparsam yapayım doğa kendisini düzeltir algısı, doğaya verdiği zararın hangi boyutta kendisine geri döneceğinin bilinçsizliği yüzünden doğaya verdiği zararı önemsememektedir. Bu da çağımızda çok büyük evre sorunlarının baş göstermesine neden olmaktadır. Özellikle insanların bugünü düşünme bilinci ve yarının ne olacağını önemsememesi de yaşanan ve yaşanacak evre sorunlarının üzerindeki önemli etkenlerdendir.

evre sorunlarının önlenebilmesi, vrenin korunması, geliştirilmesi ve iyileştirilmesi için, her bireyin çevreye bakış açısının ve evre ile ilgili değer yargılarının incelenerek değiştirilmesi gerekir. Günümüzde evre sorunlarının bugünkü boyutlarına ulaşmasına bağlı olarak, artık bu sorunlardan herkes haberdar edilerek gereken önlemlerin alınmasını

sağlanmalıdır. İnsanların gereken bilinç düzeyine ulaşabilmesi için ilk ve en önemli yol çevre bilinci ve duyarlılığını kazandırabilecek insanlar yetiştirmektir. Bu hedefe ulaşmak için izlenecek yol dünyanın karşı karşıya bulunduğu sorunlardan haberdar olan ve bu sorunların çözümünde gönüllü olarak çalışacak vatandaşları yetiştirmeyi sağlayacak bir çevre eğitimidir. Bu nedenle çevre sorunlarının çözümü için çevre eğitimi çok önemli bir sahiptir (Kavruk, 2002, Akt. Öztürk, 2010, s. 12).

Çevre sorunlarının önlenmesi için çevre sorunlarının asıl nedeni olan insanların yetersiz kalan davranış kalıplarında, bilgi ve değer sistemlerinde geniş kapsamlı ve etkili olacağı belirlenmiş yaklaşımlarla bir takım değişiklikler gerçekleştirmek ve insanları çevre konusunda bilinçli ve duyarlı hale getirmek gerekmektedir. Bu nedenle "Topluma çevre bilincinin aşılması ve çevre sorunlarına karşı önlemlerin alınması eğitimden geçmektedir. Bu konuda bilinçlenmemiş ve eğitilmemiş bir toplum, yaşadığı dünyayı kendisinden sonra başkalarının da kullanacağını düşünmez. Çevrenin korunması, onu en çok etkileyen insanın bilinçlendirilmesi ve eğitilmesiyle olur" (Dinçer, 1996, Akt. Yüksel, 2009, s. 33).

Çevre Eğitimi: "Bireylerde çevre bilincinin geliştirilmesi, çevreye duyarlı, olumlu, kalıcı davranış değişikliğinin kazandırılması ve doğal, tarihi, kültürel, sosyal ve estetik değerlerin korunması, etkin katılımın sağlanması ve sorunların çözümünde görev alma" olarak tanımlanmıştır (Çevre Bakanlığı, 1991, s. 27).

Özoğlu ise çevre eğitimini; bireylerde çevre bilincinin geliştirilmesi ve çevreye duyarlı, kalıcı, olumlu, davranış değişikliklerinin kazandırılması ayrıca doğal, tarihi, kültürel, sosyo-estetik değerlerin korunması, aktif katılımın sağlanması ve sorunların çözümünde görev alma şeklinde tanımlamıştır. (Özoğlu, 1993, s. 66).

2.2. Çevre Eğitiminin Amaçları

Yukarıdaki tanımlardan yola çıkarak çevre eğitiminin temel hedeflerini aşağıdakiler gibi sıralayabiliriz. (Çevre Bakanlığı, 2003):

1. Çevre eğitiminde öncelikle tabiat ve insan sevgisinin kazandırılması gerekir. Çünkü çevreyi koruma ve geliştirmenin temelinde sevgi unsuru yatmaktadır.
2. Doğal çevrenin özelliklerini bozmadan koruyan ve geliştiren bunlara aktif olarak katılan, bireylerin yetiştirilmesi sağlanmalıdır.

3. Çevre eğitimi sadece bilgi aktarımı değil uygulamaya da yönelik olmalıdır.
4. Eğitim tüm kesimleri kapsayacak şekilde, belli bir plan ve program dâhilinde verilmelidir.
5. Bireyleri karar alma süreçlerine katmayı hedefleyen bir eğitim politikası uygulanmalıdır.
6. Çevre bilimleri ve diğer disiplinler arasındaki dinamik ilişkilerin geliştirilmesi sağlanmalıdır.
7. Çevre eğitimi, insanlardaki kirletmeme bilincinin yerleştirilmesiyle sorunun kaynağında çözümlenmesini hedef almalıdır.
8. İnsanların çeşitli nedenlerle tabiatı uzaklaşmaları, onda tabiata karşı bir hissizlik, sevgisizlik ve vurdumduymazlık meydana getirmiştir. Tabiatla iç içe ve uyum içerisinde yaşama özendirilmelidir.
9. Çevre eğitiminin doğuştan başlayıp yaşam boyu devam eden bir süreç olduğu bilinmelidir.
10. Çevre eğitimi doğayı bir kitap ya da bir laboratuvar gibi gören ekolojik bir temele dayandırılmalıdır.

2.3. Çevre Eğitiminin Esasları

1. Çevreyi doğal ve yapay; teknolojik ve sosyal (ekonomik, politik, kültürel, tarihi, ahlaki ve estetik) öğelerden oluşmuş bir bütün olarak ele almak gerekir;
2. Okul öncesi eğitimden başlayıp tüm örgün ve yaygın eğitim aşamalarında, yaşam boyu süren bir eğitim olmalıdır,
3. Her disiplinden ilgili kısımları, dengeli ve bütünleştirici bir şekilde bir araya getiren disiplinler arası bir yaklaşımla yürütülmelidir,
4. Öğrencilerin değişik coğrafi bölgelerdeki çevre şartları hakkında öngörü sahibi olmaları için temel çevre sorunlarını yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası açılardan ele almalıdır,
5. Mevcut ve potansiyel çevre şartlarının üzerinde dururken tarihsel ve kültürel boyutu da göz önünde tutulmalıdır.

6. Çevre sorunlarına karşı önlem almak ve çözüm getirmek için yerel, ulusal ve uluslararası işbirliğinin değerini ve gerekliliğini öne çıkarmalıdır,
7. Kalkınma ve büyüme için yapılan planlarda çevre boyutunu göz önünde tutmalıdır,
8. Öğrencilerin, öğrenme yaşantılarının planlanmasında rol sahibi olmalarını sağlamalı, karar almaları ve aldıkları kararın sonuçlarını kabul etmeleri için fırsat tanımalıdır,
9. Çevre duyarlılığı, bilgisi, problem çözme becerisi ve değer yargılarının biçimlendirilmesi her yaş grubuna hitap edecek şekilde verilmeli, erken yaşlarda öğrencilerin kendi toplumlarına yönelik çevre duyarlılığı üzerinde özellikle durmalıdır,
10. Öğrencilerin çevre sorunlarının gerçek nedenlerini kendilerinin bulmasına yardımcı olmalıdır,
11. Çevre sorunlarının gerçek nedenlerini kendilerinin bulmasına yardımcı olmalıdır,
12. Çevre sorunlarının karmaşıklığını ve bu yüzden de eleştirel düşüncenin ve problem çözme becerisinin gereğini vurgulamalıdır,
13. Uygulamalı etkinlik ve ilk elden deneyimlerin üzerinde özellikle durarak, çevre hakkında çevreden öğrenmek- öğretmek için değişik öğrenme ortamlarından ve eğitim yaklaşımlarından faydalanmalıdır (Ünal ve Dımışkı, Akt. Yüksel, 2009, s. 22-23).

2.2. Çevre Sorunlarının Ortaya Çıkışı

Çevre sorunları en geniş anlamda, "insanların başta sanayi olmak üzere, türlü faaliyetlerinden dolayı zehirli veya kirletici denebilecek çeşitli şekillerdeki (gaz, sıvı veya katı haldeki) maddelerin toprağa, suya veya havaya saçılmaları, hava titreşimine (gürültü) sebep olunması, çeşitli ışın şeklindeki enerjinin (radyoaktivite gibi) yayılması ve bunlara ilaveten tabiattaki olaylardan dolayı da dünyada var olan canlı organizmalar dengesinin bozulmasıdır" (Erden, 1990, Akt. Yüksel, 2009, s. 11).

Çevre sorunları insan faaliyetleri sonucunda, doğa dengesinin bozulması sonucunda ortaya çıkmaktadır. Hava, su ve toprağın zamanla doğallığının bozulması sonucunda yaşanılabilirliğini yitirmesine bağlı olarak, insanların yaşam ortamları değişmektedir. Aynı zamanda insan ihtiyaçlarının artışı nedeniyle kaynakların aşırı tüketildiği için bitki ve hayvan

topluluklarının yok olmaya başlamıştır. İnsanın ortak kültür mirasının bir parçası olan tarihi çevreyi oluşturan öğelerin günlük çıkar kaygısıyla harcanması, çevresel değerlerin yitirilmesine neden olmaktadır. Bu sebeplerden dolayı çevre sorunları dikkate değer ölçüde kendini göstermeye başlamıştır (Keleş, Hamamcı, 1998, s. 89).

Çevre sorunları sanayi devriminden sonra hızla artmaya başlamış ve 20.yüzyılın sonlarına doğru kendisini iyice göstermiştir. Buna bağlı olarak da çevre eğitiminin gerekliliği ortaya çıkmıştır.

"Çevre eğitimi" terimi ilk kez, 1948 yılında Paris'te düzenlenen IUCN (International Union of Conservation of Nature) Konferansı'nda kullanılmış ve 1960'lı yılların ortalarına kadar bu terime rastlanmamıştır.

1977'de UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu) - UNEP (Birleşmiş Milletler Çevre Programı) işbirliği ile Tiflis'te ilk defa uluslararası çevre eğitimi toplantısı yapılmıştır. Bu toplantıda alınan kararlara göre çevre eğitiminin başlıca özellikleri şunlardır:

- a. Problem çözme yöntemi kullanılmalı,
- b. Disiplinler arası özellikte olmalı,
- c. Çevre eğitimi tüm toplum kesimlerine yönelik olmalı,
- d. Yaşam boyu ve ileriye dönük olmalıdır (Akt: Doğan 2000, s. 114).

Tiflis bildirgesine göre çevre eğitiminin genel amaçları beş sınıfa ayrılmıştır:

- 1. Bilinç:** Bireylerin ve toplumların, tüm çevre sorunları hakkında bilinç ve duyarlılık kazanmasını sağlamak
- 2. Bilgi:** Bireylerin ve toplumların temel çevre ve sorunları hakkındaki bilgi ve deneyim kazanmalarını sağlamak.
- 3. Tutum:** Bireylerin ve toplumların çevre için belli değer yargılarını ve duyarlılığını, çevre koruma ve iyileştirme yönünde etkin katılım isteğini kazanmalarını sağlamak.
- 4. Beceri:** Bireylerin ve toplumların çevre sorunlarını tanımlamaları ve çözümlenmeleri için beceri kazanmalarını sağlamak.

5. Katılım: Bireylere ve toplumlara, çevre sorunlarına çözüm getirme çalışmalarına her seviyeden aktif olarak katılma imkânı sağlamak (Hungerford ve Volk, 1990, Akt. Yüksel 2009, s. 20).

Çevre eğitimi küresel düzeyde Tiflis Konferansı ile IEEP (Uluslararası Çevre Eğitim Programı)'nin bünyesinde yapısı ve amaçları belirlenmiştir. Tiflis Konferansının Bildirgesi ve Önerisi ise çevre eğitiminin insan eğitimindeki yerini alması bakımından önemlidir. (Ünal ve Dımışkı, 1996b, s. 143).

2.4. Ülkemizde Çevre Eğitimi

Ülkemizde çevre kavramı 1982 Anayasası ile birlikte yer almaya başlamıştır. Anayasa'nın 56. Maddesinde "Herkes, sağlıklı, dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşların görevidir" ilkesini getirmekte; çevre koruma, çağdaş bir yaklaşımla, anayasal bir esasa bağlanmaktadır (Doğan, 1998, Akt. Yüksel, 2009, s. 23).

Ülkemizde ortaya çıkan çevre sorunlarının temelinde, çevre konusundaki bilgi eksikliği bilinçlenme düzeyindeki yanlışlardır. Çevre konusunda gerekli bilgi donanımı çevreye karşı bilinçsizce hareketlerin sonucunda insanlar günü kurtarma hevesine kapılmaları çevre sorunlarını da beraber getirmektedir. Bunun önüne geçmek için çevreyi miras olarak değil de gelecek nesiller için bir emanet olarak görmek gerekir.(Çevre ve Orman Bakanlığı, Türkiye Çevre Atlası, 452).

Çevre eğitiminin okullarda düzenli bir şekilde verilmesi için 14.10.1999 tarihinde Çevre Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında "Çevre Eğitimi konularında yapılacak çalışmalara ilişkin işbirliği protokolü" imzalanarak yürürlüğe girmiştir. Bu protokole göre yapılan ve yapılması planlanan çalışmalar; (İnanç ve Kurgun, 2000, s. 54);

1. Orta öğretim kurumlarında, öğretmen ve öğrencilerde çevre bilincinin geliştirilmesi için, her iki gruba da çevre eğitimi konusunda eğitim verilmesine,
2. Orta öğretim kurumlarında, Milli Eğitim Bakanlığı'nca uygun görülen programa göre çevre dersinin haftada bir saat zorunlu ders olarak ders programlarında yer verilmesine,

3. Mesleki teknik eğitim programlarında olduğu gibi, çıraklık eğitim programlarında da çevre konularına yer verilmesine,
4. Ülke genelinde tüm öğretmen ve öğrencilerin, çevre konusunda bilgilendirilmelerinin sağlanması için çevre eğitimine yönelik hizmet içi eğitim kurslarının düzenlenmesi için gerekli çalışmalar başlatılmıştır.

1999 yılında yapılan bu protokol henüz tam anlamıyla uygulamaya geçmemiş, ne programa zorunlu çevre dersi konmuş nede çıraklık eğitiminde çevre konusuyla ilgili konular yer almamıştır.

2.5. Sosyal Bilgiler Programında Çevre Eğitimi

Sosyal Bilgiler Programında çevre eğitimiyle ilgili üniteler ve kazanımlar aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

İlkokul kademesinde çevre ile ilgili konular ve kazanımlar:

4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi 3. Ünitesi "Yaşadığımız Çevre" ünitesi çevre ile ilgili kavramlar ve kazanımlar içermektedir. Bu üniteye bulunan kazanımlar;

Çeşitli yöntemlerle çevresindeki herhangi bir nesnenin kendisine göre bulunduğu yönü bulur.

Çevresinde gördüklerini şekil ve şemalarla anlatır.

Çizdiği şekil ve şemalarda kullandığı sembolleri açıklayan bir bölüm oluşturur.

Çevresindeki bir yerin krokisini çizer.

Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek, bulgularını resimli grafiklere aktarır.

Çevresinde gördüğü doğal ve beşerî unsurları ayırt eder.

Efsane, destan, öykü, türkü ve şiirlerden yararlanarak yaşadığı yerin coğrafi özellikleri ile ilgili çıkarımlarda bulunur.

Doğal afetler karşısında hazırlıklı olur (MEB, 2005c, Akt. Yüksel, 2009, s. 33).

Ortaokul kademesinde çevre eğitimi ile konular ve kazanımlar

5. Sınıf Sosyal Bilgiler programında çevre ilgili öğrenme alanı olarak "İnsanlar Yerler Çevreler: Bölgemizi Tanıyalım" belirlenmiştir. Bu konuda oluşturulan üniteler ve kazanımlar aşağıdadır (MEB, 2005c, s. 46).

5. sınıf "Adım Adım Türkiye" ünitesinin kazanımları:

Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesnelere ve yapıtları tanır.

Ülkemizin çeşitli yerlerindeki kültürel özelliklere örnekler verir.

Ülkemizin çeşitli yerleri ile kendi çevresinin kültürel özelliklerinin benzerlikler ve farklılıklar açısından karşılaştırır.

Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki önemini açıklar.

Kanıt kullanarak Atatürk inkılâplarının öncesi ile sonrasındaki günlük yaşamı karşılaştırır.

Atatürk inkılâplarıyla ilkelerini ilişkilendirir (MEB, 2005c, s. 30).

"Bölgemizi Tanıyalım" ünitesinin kazanımları:

Türkiye'nin kabartma haritası üzerinde, yaşadığı bölgenin yüzey şekillerini genel olarak tanır.

Yaşadığı bölgede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.

Yaşadığı bölgedeki insanların yoğun olarak yaşadıkları yerlerle coğrafi özellikleri ilişkilendirir.

Yaşadığı bölgedeki insanların doğal ortamı değiştirme ve ondan yararlanma şekillerine kanıtlar gösterir.

Yaşadığı bölgede görülen bir afet ile bölgenin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir.

Kültürümüzün sözlü ve yazılı öğelerinden yola çıkarak, doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklendirir.

Yaşadığı bölgede görülen doğal afetlere neden olan uygulamaları fark eder (MEB, 2005c, s. 31).

"Hepimizin Dünyası " ünitesinin kazanımları:

Dünya çocuklarının ortak yönlerini ve ilgi alanlarını fark eder.

Ülkeler arasında ekonomik alışveriş olduğunu fark eder.

Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır.

Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir.

Ortak mirasın tanınmasında turizmin yerini fark eder.

Turizmin uluslararası ilişkilerdeki yeri konusunda bakış açısı geliştirir (MEB, 2005c, s. 36).

6-7 ve 8. Sınıf sosyal bilgiler programındaki kazanımlar:

Sosyal Bilgiler Dersinin programına baktığımızda 6. ve 7. sınıflarda çevre konusunda, çevre eğitimi ile ilgili konular vardır. Bu konular ve kazanımlar aşağıdaki gibidir:

"Ülkemizin Kaynakları" ünitesinin kazanımları:

Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirerek, bunların ülke ekonomisindeki yerini ve önemini değerlendirir.

Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak, yatırım ve pazarlama proje önerileri tasarlar.

Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunur.

Doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin insan yaşamına etkilerini tartışır.

Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişmesindeki rolünü değerlendirir.

İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim, beceri ve kişilik özelliklerini araştırır (MEB, 2006b, s. 20).

"Ülkemizde Nüfus " ünitesinin kazanımları:

Görsel materyaller ve verilerden yararlanarak Türkiye'de nüfusun dağılışının neden ve sonuçlarını tartışır.

Tablo ve grafiklerden yararlanarak, ülkemiz nüfusunun özellikleri ile ilgili verileri yorumlar.

Eğitim ve çalışma hakkının kullanılması ile devletin ve vatandaşın bu konudaki sorumluluklarını ilişkilendirir.

Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.

Yerleşme ve seyahat özgürlüğünü açıklar (MEB, 2006b, s. 30).

BÖLÜM 3

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Arda ve Yıldız (1992) yaptıkları çalışmada yükseköğretimde çevre konusunun öğretimini araştırmışlardır. Çevre konusunun yükseköğretimde çok dar kapsamlı kaldığı vurgulanmıştır. Ayrıca çevre derslerine girecek olan öğretilerin bu konuda uzaman olması gerekliliğini savunmuşlardır.

Yalçın (1993) "Çevre Duyarlılığı ve Eğitimi" isimli tezinde, çevre bilincinin oluşturulması ve çevre duyarlılığının kazandırılması için, çevre eğitiminin nasıl verilmesi ve ülkemiz eğitim sisteminde bu konuda yapılması gereken çalışmalar üzerinde durmuştur. Ülkemizde çevre eğitimi konusunda yapılanlar çalışmalardan bahsetmiş ve yapılması gereken çalışmaları belirlemiştir.

Ceritli (1996) Çevre sorunları ve çevre için eğitim isimli yaptığı çalışmasında ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin çevre dersine olan ilgileri ve çevreye olan duyarlılıkların, nüfus değişkenleri ile arasında doğrusal bağlantı olduğunu söylemektedir. Ayrıca çevre dersi ile çevreye karşı duyarlılık arasında ilişkinin olmadığını belirtmiştir. Türkiye de medya sektörünün ise çevre sorunlarına karşı yeterli duyarlılığı göstermediğini belirtmiştir.

Yılmaz, Morgil, Aktuğ ve Göbekli (2002) de yaptıkları çalışmada ülkemizde ortaöğretim ve üniversite öğrencilerinin çevre, konusundaki bilgi düzeylerini ölçmek amacıyla yaptıkları çalışmada öğrencilerin çevre konusundaki bilgi düzeylerini yetersiz bulmuşlardır. Ayrıca öğrencilerin çevre ile ilgili sorunlarında ne olduğunu tam olarak tanımadıkları ortaya çıkmıştır.

Kabaş (2004) yaptığı çalışmada kadınların çevre sorunları konusunda bilgisini ölçmüş ve bilgi düzeylerinin düşük seviyede olduğunu saptamıştır. Sonrasında kadınlara verilen çevre eğitimi dersinden sonra yapılan ölçmede bilgi düzeyinde anlamlı düzeyde artış olmuştur. Bu sonuçta bize çevre eğitiminin çevre bilgisi üzerindeki etkisini açıkça göstermektedir.

Erol (2005) sınıf öğretmeni adaylarının çevre sorunlarına bakışlarını incelediği tezinde üniversite öğrencilerinin çevre ve çevre sorunlarına karşı ilgi ve tutumları ile bilgilerini çeşitli değişkenleri göz önünde bulundurarak araştırmıştır. Bu araştırmada öğrencilerin kavram bilgisinde eksikleri olduğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca öğrencilerin bildiklerini düşündükleri kavramlarda ise kavram yanlışları olduğu görülmüştür.

Tombul (2006) yaptığı "Türkiye'de Çevre İçin Eğitime Verilen Önem" isimli tezinde çevre için eğitimin önemi üzerinde durmuştur. Eğitim programlarını inceleyerek Türkiye'de çevre eğitimi konusunun sadece teoride kaldığını vurgulamaktadır. Çevre eğitiminin örgün eğitimle beraber yaygın eğitimde de olması gerekliliğini vurgulamış, bu konuda STK'nın aktif olarak görev almaları gerekliliği üzerinde durmuştur.

Aydemir (2007) "Öğretmenlerin Çevre Konuları Hakkında Bilgilerinin incelenmesi" isimli lisans tezinde Fen ve Teknoloji dersi öğretmenlerinin çevre konusundaki bilgilerini çeşitli etkenler açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin üniversite ve çalışma hayatlarında yeterli çevre eğitimi almadıklarını ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin çevre konusunda bilgi düzeyleri ortalama düzeydedir. Ortalamanın üstüne ise çok az kişinin çıktığı görülmektedir. Çevre konusunda duyarlılığın artırılması için öncelikle öğretmenlerin yeterli düzeyde eğitim görmesi gerektiğini söylemektedir.

Kahyaoğlu, Daban ve Yangın (2008) de ilköğretim öğretmen adaylarının (Fen Bilgisi, Matematik, Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenliği Bölümü) çevreye karşı tutumlarına çeşitli değişkenlerin etkisini ortaya koymak üzere bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışma 290 öğretmen adayına uygulanmıştır. Araştırma sonucunda kız öğretmen adaylarının erkeklere göre tutum ölçeği puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Ancak bunun istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirtilmektedir. İlköğretim Matematik ve Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümünde okuyan öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenliği Bölümünde okuyan öğretmen adaylarına göre çevreye yönelik tutum düzeyleri daha yüksek bulunmasına rağmen bunda farkın pek anlamlı olmadığı belirtilmektedir. Ayrıca öğretmen adaylarının tutumları çevre dersi alma ve mezun oldukları lise türüne göre de incelenmiş çevre dersi alan öğretmen adaylarının tutumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Lise türünün tutum üzerinde önemli bir etkisi olmadığı söylenmektedir.

Yüksel (2009) "Klasik Okullar İle Eko-Okullar Ve Yeşil Bayraklı Eko okulların Çevre Eğitimi Açısından Karşılaştırılması" isimli tezinde ilköğretim okullarında uygulanan Eko-okul projesine dahil olan ilköğretim öğrencileriyle olmayanlar, çevre bilgisi ve çevre bilincinin oluşması açısından karşılaştırılmıştır. Aynı zamanda "Yeşil Bayrak" ödülünü

almış eko-okullarla, normal eko-okullar ve klasik okullar arasında bir fark olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın sonucunda okullar arasında çevre bilgisi bakımından istatistiksel olarak bir fark bulunamamıştır. Ancak klasik okulların teorik bilgilerde daha başarılı olduğu görülmüştür. Normal eko-okullar da yeşil bayraklı okullara oranla çevre bilgisi bakımından daha başarılı olduklarını belirtmektedir.

Ünal (2010) "Ortaöğretim Seviyesindeki 10.Sınıf Öğrencilerinin Çevre Bilinci Düzeylerinin Belirlenmesi" isimli yüksek lisans tezinde lise öğrencilerinde çevre bilincinin tutum, farkındalık ve davranış alt boyutları incelenerek, öğrencilerin sosyal ve kültürel çevreleri ile biyoloji öğretim programının çevre bilinç düzeyine etkisini araştırmıştır. Lise öğrencilerinde çevre bilinç düzeyinin oluşmasında etkili faktörleri ve eksiklikleri belirlemek istemiştir. Araştırma sonucunda, ortaöğretim kurumlarında öğrencilerin sosyo ekonomik çevreleri ve biyoloji dersi müfredat programında işlenen çevre üniteleri öğrencilerde çevre bilinci oluşmasında etkili olduğu gözlenmiştir. Ayrıca çevre bilincinin oluşmasında şehirleşmenin olumsuz, anne baba eğitim durumu ve öğretmenlerin çevre eğitimi konusundaki yönlendirmelerinin olumlu etkisinin olduğunu belirtmiştir.

Karatekin (2011) "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi" isimli doktora tezinde Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeylerini belirlemek ve çevre okuryazarlığını oluşturan bileşenler (bilgi-duyuş-davranış-bilişsel beceri) üzerinde çeşitli değişkenlerin etkisini araştırmıştır. Araştırma Türkiye'deki 6 farklı üniversitenin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü'nün 1., 2., 3. ve 4. sınıfında okuyan 1587 öğretmen adayı ile tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucuna göre Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının çevre bilgileri ve çevre davranışları orta düzeyde; duyuşsal eğilimleri yüksek düzeyde, bilişsel becerileri ise düşük düzeydedir. Öğretmen adaylarının çevre okuryazarlığını testinden aldıkları toplam puanların ortalamasına bakıldığında ise çevre okuryazarlık düzeylerinin orta seviyede olduğu görülmektedir. Ayrıca çevre okuryazarlığı testi bileşenleri arasındaki ilişkiye bakıldığında; bilgi ile duyuşsal eğilim arasında pozitif yönde, bilgi ile davranış arasında negatif yönde, bilgi ile beceri arasında pozitif yönde, duyuşsal eğilim ile davranış arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Duyuşsal eğilim ile davranış arasında ilişki bulunmadığını belirtmektedir.

Bu araştırmada göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevre eğitimi konusunda donanımlı olmaları gerekliliği belirtilmiş bunun içinde üniversitelerde çevre eğitimi konusunda çok yönlü bir eğitimin gerekliliği savunulmuştur. Ayrıca öğrencilere verilecek eğitime sivil

toplum kuruluşlarının dâhil edilmesi gerektiği, ailelerin çevre konusunda eğitilmesi gerekliliği söylenmektedir. Çevre eğitiminin davranış kazandırma boyutunda olması gerekliliğinin üstünde durulmuştur.

Karakuş ve Keçe (2012) yaptıkları çalışmada, Türk halk kültürünün önemli yapı taşlarından biri olan atasözleri üzerinden, Türklerin doğal çevre algısı ve bunun çevre eğitimi açısından önemini belirtmişlerdir. Araştırmada atasözlerinin çevre eğitimi açısından çok önemli olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca kültürümüzde bulunan atasözleri sayesinde küçük yaşlardaki bireyler, okullarda öğretilen bilgilerle atasözlerini örtüştürerek öğretilen bilgileri davranışa dönüştürmede kolaylık yaşayacakları üzerinde durulmuştur.

BÖLÜM 4

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, veri toplama araçları, verilerin toplanması süreci ve veri analizine yer verilecektir.

4.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, onu uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir. (Karasar, 2009, s. 77)

Bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara tarama araştırması denir.(Büyüköztürk, 2009, s. 16)

Bu yöntemeye dayalı yapılan araştırmalarla, "Durum nedir? Neredeyiz? Ne yapmak istiyoruz? Nereye hangi yöne gitmeliyiz? Oraya nasıl gideriz? " gibi sorulara, mevcut zaman kesiti içinde olduğu düşünülen verilere dayanılarak cevap bulunmak istenir (Kaptan, 1998, Aktaran: Karatekin, 2011, s. 139).

Tarama yöntemiyle bir konu hakkındaki kişilerin görüşleri çeşitli anket teknikleri kullanılarak ölçülebilir. Bu sebepten dolayı araştırmamızda tarama yöntemi tercih edilmiştir.

4.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu çalışmanın evreni Ankara ili merkez ilçelerdeki okullardır. Örneklemi ise merkez ilçeleri olan Altındağ, Mamak, Yenimahalle, Pirsaklar, Çankaya ilçelerinde okulların bulunduğu semtlerin gelir seviyesine göre alt, orta ve üst gelir seviyesine göre seçilmiş ortaokullarda görev yapan 224 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Okullar halkın bulunduğu semtin gelir seviyesine göre belirlendiğinden yapılan uygulamalarda bazı ilçelerden araştırmaya dâhil edilen okul sayısı fazla bazı ilçelerden ise araştırmaya dâhil edilen okul sayısı az olmuştur. Bu örnekleme okulun bulunduğu semtlerdeki ailelerin gelir seviyesine göre alt orta ve üst gelir grubundan bulunan ailelerin bulunduğu semtlere göre okullar belirlenmiştir.

4.3. Veri Toplama Araçları

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre konusundaki ilgi, tutum ve bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla kişisel bilgi formu, çevreye yönelik duyuşsal eğilimler ölçeği, çevre davranış ölçeği, çevre bilgi testi olmak üzere 4 bölümden oluşan anket kullanılmıştır. Uygulanan bu anket Karatekin(2011)'in doktora çalışması olan "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi" isimli doktora tezinde kullandığı Çevre Okuryazarlık Anketi'nden, gerekli izin alınarak, temin edilmiştir. Çevre Okuryazarlık Anketinden alınan bu ölçekte bilişsel beceri testi araştırmaya dâhil edilmemiştir.

Bu çalışmasında Karatekin: Duyuşsal eğilimler ölçeği, çevre davranış ölçeği ve çevre bilgi testi sorularının bir kısmı Wisconsin Center for Environmental Education tarafından yayımlanan "Environmental Education in Wisconsin: are we walking the talk? İsimli raporunda lise öğrencilerinin çevre okuryazarlık düzeylerini belirlemek için kullandığı "High School Environmental Survey"den adı geçen kurumun izni alınarak kullanıldığını ayrıca çevre bilgi testinin bir kısım soruları (4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14) Timur (2011) "Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi" isimli doktora tezinden izin alınarak kullanılmıştır. Bir kısım sorular ise araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Karatekin(2011) ölçeklerin Türkçeye uyarlanma sürecini şu şekilde açıklamaktadır. "Ölçekler için adı geçen kurumdan e- posta yolu ile izin alındıktan sonra ilk olarak çeviri eşitliği ele alınmıştır. Bunun için orijinaline çeviri yöntemi kullanılmıştır. Bu eşitliğe kanıt

sağlamak üzere ölçek, üç İngiliz Dili Eğitimi uzmanı tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Yapılan üç çeviri daha sonra bir İngiliz Dili Eğitimi uzmanı, iki Türk Dili Eğitimi uzmanı ve iki alan uzmanı eşliğinde tek bir çeviriye dönüştürülmüştür. Daha sonra bu Türkçe çeviri tekrar İngilizceye tercüme edilmiştir. İki İngiliz Dili Eğitimi uzmanı ölçeklerin orijinal formu ile Türkçeden İngilizceye çevrilen formunu karşılaştırmış ve yapılan değerlendirmede iki formun da aynı şeyi ifade ettiği sonucuna ulaşmıştır."(Karatekin,2011,s.147)

Çevre okuryazarlık ölçeğinin geçerliliği için 10 uzman görüşüne başvurulmuş bunun sonucunda uzmanlardan gelen dönütler sonucunda da gerekli düzeltmeler ve ekleme ve çıkarmalar yapılmıştır. Bilişsel beceri testi bölümü hariç görüşlerine başvurulmuş uzmanların % 90'ı ölçek maddelerini yeterli bulurken; % 10'u kısmen yeterli bulmuştur. Bilişsel beceri testinde ise uzmanların % 80'i yeterli bulurken; % 20'si kısmen yeterli bulmuştur(Karatekin,2011,s.148).

Ölçeğin Pilot uygulaması Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 4. sınıfında öğrenim gören 157 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Bu uygulama sonucunda da çevre okuryazarlık ölçeğine son hali verilmiş olup kişisel bilgi formu 18 madde, çevre bilgi testi 21 madde, duyuşsal eğilimler ölçeği 27 madde, çevre davranış ölçeği ise 19 madde olarak oluşturulmuştur. Ölçeklerin güvenilirlik katsayıları şu şekildedir. Çevre davranış ölçeğinin Cronbach Alpha güvenilirlik değerinin, 852 olarak bulunmuş, Duyuşsal eğilimler ölçeğinin Cronbach Alpha kat sayısı 0.78 olarak bulunmuş ve Çevre bilgi testinin KR20 güvenilirlik katsayısı 0.71 olarak hesaplanmıştır.(Karatekin,2011)

4.4. Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında Ankara ilinde belirlenen merkez ilçelerde MEB'e bağlı belirlenen okullarda sosyal bilgiler öğretmenlerinden veri toplayabilmek için İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izin alınmıştır. 2011-2012 eğitim öğretim yılı içerisinde araştırmacı tarafından örneklem olarak belirlenen okullardaki sosyal bilgiler öğretmenlerine, okul müdürlerinin bilgisi dâhilinde, ulaşılmıştır. Öğretmelere araştırma hakkında bilgi verilmiş ve anketi samimi olarak cevaplandırmaları istenmiştir. Okulda bulunmayan sosyal bilgiler öğretmenleri içinse okul idaresine araştırma hakkında bilgi verilmiş ve öğretmenlere ölçekleri ulaştırmaları ve cevaplanan ölçekleri öğretmenlerden alıp muhafaza etmeleri istenmiştir. Veri toplama işlemleri yaklaşık 4 aylık bir zamanda tamamlanmıştır.

4.5. Verilerin Analizi

Duyuşsal eğilimler ölçeği 5'li likert şeklinde düzenlenmiştir. Toplamda 27 ifadeden oluşan ölçekte 16 adet olumlu, 11 adet olumsuz ifade bulunmaktadır. Olumlu ve olumsuz ifadelere verilen cevapların puanlama sistemi aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Duyuşsal Eğilim Ölçeği

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
Olumlu Maddeler	5	4	3	2	1
Olumsuz Maddeler	1	2	3	4	5

Buna puanlamaya göre ölçekten alınabilecek en düşük puan 27, en yüksek puan 135'tir. Benzer şekilde çevre davranış ölçeği de 5'li likert şeklinde düzenlenmiştir. 19 ifadeden oluşan çevre davranış ölçeğinin tüm ifadeleri olumludur. Olumlu ifadelere verilen cevapların puanlama sistemi aşağıda verilmiştir.

Tablo 2. Çevre Davranış Ölçeği

	Her zaman	Genellikle	Bazen	Nadiren	Hiçbir zaman
Olumlu Maddeler	5	4	3	2	1

Çevre davranış ölçeğinden alınabilecek en düşük puan 19, en yüksek puan 95'tir.

Çevre bilgi testinde doğru cevaplara 1 puan yanlış ve boş cevaplara 0 puan verilmiştir. Buna göre 21 soruluk çevre bilgi testinden alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan ise 21'tir.

Araştırmada istatistiksel analizler SPSS 20 programı kullanılarak yapılmıştır.

BÖLÜM 5

BULGULAR VE YORUM

5.1. Araştırma Grubu

Araştırma grubunun kişisel bilgi formunda yer alan değişkenlere göre tanımlayıcı istatistikleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 3. Araştırma Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans(Sıklık) f	Yüzde %
Erkek	107	47,8
Kadın	117	52,2
Toplam	224	100,0

Araştırma grubu %47,8'i erkek %52,2'si kadın olmak üzere 224 kişidir.

Tablo 4. Araştırma Grubunun Yaş Aralıklarına Göre Dağılımı

Yaş Aralığı	Frekans(Sıklık) f	Yüzde %
20-25	49	21,9
26-30	63	28,1
31-35	46	20,5
36-40	24	10,7
41-45	26	11,6
45-49	7	3,1
50 ve üstü	9	4,0
Toplam	224	100,0

Araştırma grubunun %30'u 20-25, %28'i 26-30, %20'si 31-35, %11'i 36-40, %12'si 41-45, %3'ü 45-49 yaş aralığında %4'ü ise 50 yaş ve üstüdür.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları üniversiteler bakımından dağılımları aşağıda verilmiştir.

Tablo 5. Araştırma Grubunun Öğrenim Gördükleri Üniversiteye Göre Dağılımı

Üniversite	Frekans(Sıklık) f	Yüzde %
Gazi Üniversitesi	93	41,5
Hacettepe Üniversitesi	18	8,0
Selçuk Üniversitesi	18	8,0
Atatürk Üniversitesi	17	7,6
Ankara Üniversitesi	17	7,6
S. Demirel Üniversitesi	14	6,3
Anadolu Üniversitesi	9	4,0
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	17	7,6
Dokuz Eylül Üniversitesi	14	6,3
Cumhuriyet Üniversitesi	7	3,1
Toplam	224	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezun oldukları üniversiteye göre dağılımı hem yüzdeler hem de rakamsal olarak yukarıdaki listede verilmiştir.

Tablo 6. Araştırma Grubunun Öğrenim Gördükleri Fakülteye Göre Dağılımı

Fakülte	Frekans(Sıklık) f	Yüzde %
Eğitim Fakültesi	168	75,0
Fen-Edebiyat Fakültesi	45	20,1
Diğer	11	4,9
Toplam	224	100,0

Araştırma grubunun %75'i eğitim fakültesi, %20'si fen edebiyat fakültesi, %5'i diğer fakülte mezunlarıdır.

Tablo 7. Araştırma Grubunun Öğrenim Gördükleri Liseye Göre Dağılımı

Lise	Frekans(Sıklık) f	Yüzde %
Genel Lise	119	53,1
Anadolu Lisesi	34	15,2
Meslek Lisesi	26	11,6
Öğretmen/Anadolu Öğretmen Lisesi	27	12,1
Diğer	18	8,0
Toplam	224	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezun oldukları liseye göre dağılımı hem yüzdeler hem de rakamsal olarak yukarıdaki listede verilmiştir.

Tablo 8. Araştırma Grubunun Üniversitede Çevreyle İlgili Ders Alma Durumlarına Göre Dağılımı

Üniversitede Çevreyle İlgili Ders Alma Durumları	Frekans(Sıklık) f	Yüzde %
Evet	77	34,4
Hayır	147	65,6
Toplam	224	100,0

Araştırma grubunun %34,4 ü üniversitede çevre ile ilgili ders alırken % 65,6'sı üniversitede çevre ile ilgili ders almamıştır. Çevre eğitimi konusunda üniversitelerde verilen dersler yetersiz kalmaktadır. Araştırma grubunda da görüldüğü gibi üniversitede çevre eğitimi dersi almayan öğretmen sayısı yarıdan fazladır.

Tablo 9. Araştırma Grubunun Lisede Çevreyle İlgili Ders Alma Durumlarına Göre Dağılımı

Lisede Çevreyle İlgili Ders Alma Durumları	Frekans(Sıklık) f	Yüzde %
Evet	62	27,7
Hayır	162	72,3
Toplam	224	100,0

Araştırma grubunun %27,7 si lisede çevre ile ilgili ders alırken % 72,3'ü lisede çevre ile ilgili ders almamıştır.

Tablo 10. Araştırma Grubunun Herhangi Bir Sivil Toplum Kuruluşuna Üye Olma Durumlarına Göre Dağılımı

Sivil Toplum Kuruluşuna Üye Olma Durumları	Frekans(Sıklık) f	Yüzde %
Evet	10	4,5
Hayır	214	95,5
Toplam	224	100,0

Araştırma grubunun yalnızca % 4,5 i sivil toplum kuruluşuna üye iken % 95,5'i ise herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye değildir.

Tablo 11. Araştırma Grubunun Üniversiteyi Okudukları Şehir Türüne Göre Dağılımı

Üniversiteyi Okudukları Şehir Türü	Frekans(Sıklık) f	Yüzde %
Küçük Şehir (Nüfusu 10.000-100.000)	29	12,9
Orta Şehir (Nüfusu 100.000-500.000)	40	17,9
Büyük Şehir (Nüfusu 500.000 den büyük)	155	69,2
Toplam	224	100,0

Tablo 12. Araştırma Grubunun Üniversitede Herhangi Bir Sosyal Kulüp Faaliyetine Katılma Durumlarına Göre Dağılımı

Üniversitede Sosyal Kulüp Faaliyetine Katılma Durumları	Frekans(Sıklık) f	Yüzde %
Evet	88	39,3
Hayır	136	60,7
Toplam	224	100,0

Tablo 13. Araştırma Grubunun Çevreye Karşı Duydukları Merak Düzeyine Göre Dağılımı

Çevreye Karşı Duydukları Merak Düzeyi	Frekans(Sıklık) f	Yüzde %
Çok az merak ediyorum	8	3,6
Orta düzeyde merak ediyorum	126	56,3
Çok merak ediyorum	90	40,2
Toplam	224	100,0

Tablo 14. Araştırma Grubunun Doğal Alanlarda Bulunma Sıklığına Göre Dağılımı

Doğal Alanlarda Bulunma Sıklığı	Frekans(Sıklık) f	Yüzde %
Hiç	2	,9
Nadiren	23	10,3
Bazen	114	50,9
Çok sık	87	38,8
Toplam	224	100,0

Tablo 15. Araştırma Grubunun Çevresel Aktivitelere Katılma Sıklığına Göre Dağılımı

Çevresel Aktivitelere Katılma Sıklığı	Frekans(Sıklık) f	Yüzde %
Hiç	22	9,8
Nadiren	61	27,2
Bazen	120	53,6
Çok sık	21	9,4
Toplam	224	100,0

Tablo 16. Araştırma Grubunun Bugüne Kadar Herhangi Bir Evcil Hayvan Besleme Durumlarına Göre Dağılımı

Evcil Hayvan Besleme Durumları	Frekans(Sıklık) f	Yüzde %
Evet	160	71,4
Hayır	64	28,6
Toplam	224	100,0

Tablo 17. Araştırma Grubunun Çevreye Karşı Duyarlılık Düzeylerine Göre Dağılımı

Çevreye Karşı Duyarlılık Düzeyleri	Frekans(Sıklık) f	Yüzde %
Ortalamanın altında	9	4,0
Ortalama düzeyde	135	60,3
Ortalamanın üstünde	80	35,7
Toplam	224	100,0

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen verilerin analizi sonucunda bilgi testi, duyuşsal eğilimler ölçeği ve çevre davranış ölçeğinin kişisel bilgi formundaki değişkenler açısından incelenerek aralarındaki ilişkiler ortaya konulacaktır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevre bilgi testi puanlarının, kişisel bilgi formundaki değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiş ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

5.2. Bilgi Testinin Değişkenleri

Çevre bilgi testinde yapılan doğru sayısı üzerinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşı, mezun oldukları üniversite ve üniversiteyi okudukları şehir türü etkili olarak bulunmuştur. İlk olarak sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre çevre bilgi testinden aldıkları ortalama puanlar ve bunların standart sapmaları verilmiştir.

Tablo 18. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Cinsiyetin Etkisi

Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Erkek	107	9,68	2,830	2	15
Kadın	117	9,85	2,602	1	15
Toplam	224	9,77	2,709	1	15

	Serbestlik Derecesi	t	p
Doğru Sayısı	222	-,452	,652

Yukarıda verilen tek yönlü varyans analizi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre bilgi testi puanı bakımından erkek ve kadınlar arasında fark yoktur. ($p=0,652 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle cinsiyetin çevre bilgi testi puanı üzerinde bir etkisi yoktur.

Tablo 19. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Yaşın Etkisi

Yaş Aralığı	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
20-25	49	9,27	2,942	1	13
26-30	63	9,38	2,837	1	14
31-35	46	10,24	2,451	5	15
36-40	24	10,92	2,244	6	15
41-45	26	10,42	2,266	6	15
45-49	7	7,43	3,457	2	12
50 ve üstü	9	9,67	1,658	7	12
Toplam	224	9,77	2,709	1	15

Değişim Kaynakları	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	113,257	6	18,876	2,690	,015
Grup içi	1522,672	217	7,017		
Toplam	1635,929	223			

Yukarıda verilen tek yönlü varyans analizi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre bilgi testi puanı bakımından yaş grupları arasında fark vardır. ($p=0,015 < \alpha=0,05$) Bir

başka ifade ile belirtmek gerekirse yaşın çevre bilgi testi puanı üzerinde etkisi vardır. Farklılığı yaratan grubu belirlemek için LSD Testi yapılmıştır. Bu test sonuçlarına göre 20-25 ve 26-30 yaş grubu ile 36-40 yaş grubu arasında 36-40 yaş grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 31-35, 36-40 ve 41-45 yaş grubu ile 45-49 yaş grubu arasında 45-49 aleyhine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgulara göre yaşın çevre bilgi testi puanı üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını söyleyebilmekteyiz.

Tablo 20. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Mezun Oldukları Üniversitenin Etkisi

Üniversite	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Gazi Üniversitesi	93	9,44	2,910	2	14
Hacettepe Üniversitesi	18	9,39	2,725	1	13
Selçuk Üniversitesi	18	11,28	2,761	5	15
Atatürk Üniversitesi	17	11,29	1,611	9	14
Ankara Üniversitesi	17	10,18	2,506	4	13
S. Demirel Üniversitesi	14	8,50	2,345	5	13
Anadolu Üniversitesi	9	9,44	1,590	8	12
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	17	9,29	2,801	1	13
Dokuz Eylül Üniversitesi	14	11,07	1,859	8	14
Cumhuriyet Üniversitesi	7	8,00	2,160	5	12
Toplam	224	9,77	2,709	1	15

Değişim Kaynakları	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	168,935	9	18,771	2,738	,005
Grup içi	1466,994	214	6,855		
Toplam	1635,929	223			

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre bilgi testi puanlarının mezun oldukları üniversiteye göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Yukarıda verilen tek yönlü varyans analizi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre bilgi testi puanı bakımından öğretmenlerin mezun olduğu üniversiteler arasında fark vardır. ($p=0,005 < \alpha=0,05$) Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse mezun olunan üniversite çevre bilgi testi puanı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Farklılığı

yaratan grubu belirlemek için LSD Testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre çevre bilgi testi puanı bakımından Selçuk, Atatürk ve Dokuz Eylül Üniversiteleri ile Gazi, Cumhuriyet, Hacettepe, Süleyman Demirel ve On dokuz Mayıs Üniversitesi arasında Selçuk, Atatürk ve Dokuz Eylül Üniversiteleri lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

Tablo 21. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Mezun Oldukları Fakültenin Etkisi

Fakülte	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Eğitim Fakültesi	168	9,73	2,726	1	15
Fen-Edebiyat Fakültesi	45	10,31	2,539	1	15
Diğer	11	8,18	2,639	2	11
Toplam	224	9,77	2,709	1	15

Değişim Kaynakları	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	41,243	2	20,622	2,858	,060
Grup içi	1594,686	221	7,216		
Toplam	1635,929	223			

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre bilgi testi puanlarının mezun oldukları fakülteye göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Yukarıda verilen tek yönlü varyans analizi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre bilgi testi puanı bakımından öğretmenlerin mezun olduğu fakülteler arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,060 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle mezun olunan fakültenin çevre bilgi testi puanı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 22. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Mezun Oldukları Lise Türünün Etkisi

Lise Türü	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Genel Lise	119	9,74	2,907	1	15
Anadolu Lisesi	34	9,53	2,777	1	14
Meslek Lisesi	26	9,96	2,306	5	13
Öğretmen/Anadolu Öğretmen Lisesi	27	9,78	2,470	4	14
Diğer	18	10,11	2,272	7	15
Toplam	224	9,77	2,709	1	15

Değişim Kaynakları	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5,128	4	1,282	,172	,952
Grup içi	1630,801	219	7,447		
Toplam	1635,929	223			

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre bilgi testi puanlarının mezun oldukları lise türüne göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Yukarıda verilen tek yönlü varyans analizi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre bilgi testi puanı bakımından öğretmenlerin mezun oldukları lise türleri arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,952 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle mezun olunan lise türünün çevre bilgi testi puanı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 23. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Üniversitede Çevreyle İlgili Ders Alma Durumunun Etkisi

Üniversitede Çevreyle İlgili Ders Alma Durumları	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Evet	77	9,95	2,704	2	15
Hayır	147	9,67	2,715	1	15
Toplam	224	9,77	2,709	1	15

	Serbestlik Derecesi	t	p
Doğru Sayısı	222	,720	,472

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre bilgi testi puanlarının üniversitede çevreyle ilgili ders alma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t testi yapılmıştır.

Yukarıda verilen t testi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre bilgi testi puanı bakımından üniversitede çevreyle ilgili ders alma ve almama arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,472 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle üniversitede çevreyle ilgili ders alma durumunun çevre bilgi testi puanı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 24. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Lisede Çevreyle İlgili Ders Alma Durumunun Etkisi

Lisede Çevreyle İlgili Ders Alma Durumları	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Evet	62	9,61	3,064	1	15
Hayır	162	9,83	2,567	1	15
Toplam	224	9,77	2,709	1	15

	Serbestlik Derecesi	t	p
Doğru Sayısı	222	-,529	,597

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre bilgi testi puanlarının lisede çevreyle ilgili ders alma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t testi yapılmıştır.

Yukarıda verilen t testi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre bilgi testi puanı bakımından lisede çevreyle ilgili ders alma ve almama arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,597 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle lisede çevreyle ilgili ders alma durumunun çevre bilgi testi puanı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 25. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Herhangi Bir Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik Durumunun Etkisi

Sivil Toplum Kuruluşuna Üye Olma Durumları	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Evet	10	9,30	2,584	5	14
Hayır	214	9,79	2,718	1	15
Toplam	224	9,77	2,709	1	15

	Serbestlik Derecesi	t	p
Doğru Sayısı	222	-,558	,577

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre bilgi testi puanlarının herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üyelik durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t testi yapılmıştır.

Yukarıda verilen t testi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre bilgi testi puanı bakımından herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olma ve olmama arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,577 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üyelik durumunun çevre bilgi testi puanı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 26. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Üniversiteyi Okudukları Şehir Türünün Etkisi

Üniversiteyi Okudukları Şehir Türü	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Küçük Şehir (Nüfusu 10.000-100.000)	29	8,69	3,371	1	14
Orta Şehir (Nüfusu 100.000-500.000)	40	9,43	2,297	3	13
Büyük Şehir (Nüfusu 500.000 den büyük)	155	10,06	2,624	1	15
Toplam	224	9,77	2,709	1	15

Değişim Kaynakları	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	51,469	2	25,735	3,589	0,029
Grup içi	1584,459	221	7,169		
Toplam	1635,929	223			

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre bilgi testi puanlarının üniversiteyi okudukları şehir türüne göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Yukarıda verilen tek yönlü varyans analizi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre bilgi testi puanı bakımından öğretmenlerin üniversiteyi okuduğu şehir türleri arasında fark vardır. ($p=0,029 < \alpha=0,05$) Bir başka deyişle üniversitenin okunduğu şehir türünün çevre bilgi testi puanı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Farklılığı yaratan grubu belirlemek için LSD Testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre çevre bilgi testi puanı bakımından küçük şehir ile büyük şehir arasında büyük şehir lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Küçük şehirde üniversite okuyanların ortalama doğru sayıları büyük şehirde üniversite okuyanlara göre daha az olup bu fark önemli bulunmuştur. Orta büyüklükte şehirde üniversite okuyanların ortalama doğru sayıları ise büyük ve küçük şehirde üniversite okuyarlardan önemli bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 27. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Üniversitede Sosyal Kulüp Faaliyetine Katılma Durumunun Etkisi

Üniversitede Sosyal Kulüp Faaliyetine Katılma Durumları	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Evet	88	10,01	2,714	1	14
Hayır	136	9,61	2,703	1	15
Toplam	224	9,77	2,709	1	15

Serbestlik Derecesi	t	p
Doğru Sayısı	222	1,083
		0,28

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre bilgi testi puanlarının üniversitede sosyal kulüp faaliyetine katılma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t testi yapılmıştır.

Yukarıda verilen t testi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre bilgi testi puanı bakımından üniversitede sosyal kulüp faaliyetine katılma ve katılmama arasında anlamlı

bir fark yoktur. ($p=0,280 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle üniversitede sosyal kulüp faaliyetine katılma durumunun çevre bilgi testi puanı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 28. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Çevreye Karşı Duydukları Merak Düzeyinin Etkisi

Çevreye Karşı Duydukları Merak Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Çok az merak ediyorum	8	8,13	3,441	2	12
Orta düzeyde merak ediyorum	126	9,78	2,782	1	15
Çok merak ediyorum	90	9,90	2,513	2	15
Toplam	224	9,77	2,709	1	15

Değişim Kaynakları	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	23,176	2	11,588	1,59	0,21
Grup içi	1612,753	221	7,298		
Toplam	1635,929	223			

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre bilgi testi puanlarının çevreye karşı duydukları merak düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Yukarıda verilen tek yönlü varyans analizi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre bilgi testi puanı bakımından öğretmenlerin çevreye karşı duydukları merak düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,207 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle çevreye karşı duyulan merak düzeyinin çevre bilgi testi puanı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 29. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Doğal Alanlarda Bulunma Sıklıklarının Etkisi

Doğal Alanlarda Bulunma Sıklığı	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Nadiren	23	9,61	3,272	1	15
Bazen	114	9,62	2,741	1	15
Çok sık	87	10,00	2,515	2	15
Toplam	224	9,77	2,709	1	15

Değişim Kaynakları	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	7,670	2	3,835	,520	,595
Grup içi	1628,259	221	7,368		
Toplam	1635,929	223			

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre bilgi testi puanlarının doğal alanlarda bulunma sıklıklarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Yukarıda verilen tek yönlü varyans analizi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre bilgi testi puanı bakımından doğal alanlarda bulunma sıklıkları arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,595 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle doğal alanlarda bulunma sıklıklarının çevre bilgi testi puanı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 30. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Çevresel Aktivitelere Katılma Sıklıklarının Etkisi

Çevresel Aktivitelere Katılma Sıklığı	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Hiç	22	10,64	2,498	5	15
Nadiren	61	9,74	2,875	1	15
Bazen	120	9,69	2,691	1	15
Çok sık	21	9,38	2,519	3	14
Toplam	224	9,77	2,709	1	15

Değişim Kaynakları	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	20,490	3	6,830	,930	,427
Grup içi	1615,438	220	7,343		
Toplam	1635,929	223			

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre bilgi testi puanlarının çevresel aktivitelere katılma sıklıklarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Yukarıda verilen tek yönlü varyans analizi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre bilgi testi puanı bakımından çevresel aktivitelere katılma sıklıkları arasında anlamlı

bir fark yoktur. ($p=0,427 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle çevresel aktivitelere katılma sıklıklarının çevre bilgi testi puanı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 31. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Bugüne Kadar Evcil Hayvan Besleme Durumunun Etkisi

Evcil Hayvan Besleme Durumları	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Evet	160	9,90	2,501	2	15
Hayır	64	9,44	3,167	1	15
Toplam	224	9,77	2,709	1	15

	Serbestlik Derecesi	t	p
Doğru Sayısı	222	1,155	,249

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre bilgi testi puanlarının bugüne kadar evcil hayvan besleme durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği t testiyle saptanmıştır.

Yukarıda verilen t testi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre bilgi testi puanı bakımından sosyal bilgiler öğretmenlerinin bugüne kadar evcil hayvan beslemesi ve beslememesi arasında fark yoktur. ($p=0,249 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle sosyal bilgiler öğretmenlerinin bugüne kadar evcil hayvan besleme durumunun çevre bilgi testi puanı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 32. Çevre Bilgi Testi Puanlarında Çevreye Karşı Duyarlılık Düzeylerinin Etkisi

Çevreye Karşı Duyarlılık Düzeyleri	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Ortalamanın altında	9	9,33	4,359	1	15
Ortalama düzeyde	135	9,83	2,763	2	15
Ortalamanın üstünde	80	9,71	2,409	1	14
Toplam	224	9,77	2,709	1	15

Değişim Kaynakları	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2,460	2	1,230	,166	,847
Grup içi	1633,469	221	7,391		
Toplam	1635,929	223			

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre bilgi testi puanlarının çevreye karşı duyarlılık düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Yukarıda verilen tek yönlü varyans analizi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre bilgi testi puanı bakımından sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevreye karşı duyarlılık düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,847 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevreye karşı duyarlılık düzeyinin çevre bilgi testi puanı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

5.3. Duyuşsal Eğilim Ölçeği Değişkenleri

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin duyuşsal eğilim puanlarının, kişisel bilgi formundaki değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Duyuşsal eğilim ölçeğinden alınan puan üzerinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin evcil hayvan besleme durumları, çevreye karşı merak düzeyleri etkili olarak bulunmuştur.

Tablo 33. Duyuşsal Eğilim Ölçeği Puanlarında Cinsiyetin Etkisi

Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Erkek	107	103,59	11,130	82	129
Kadın	117	105,44	12,815	81	130
Toplam	224	104,56	12,048	81	130

	Serbestlik Derecesi	t	p
Doğru Sayısı	222	-1,152	,250

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin duyuşsal eğilim puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t testi yapılmıştır.

Yukarıda verilen t testi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde duyuşsal eğilim puanı bakımından erkek ve kadınlar arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,250 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle cinsiyetin duyuşsal eğilim puanı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 34. Duyuşsal Eğilim Ölçeği Puanlarında Yaşın Etkisi

Yaş Aralığı	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
20-25	49	100,82	12,204	81	127
26-30	63	105,00	10,833	83	129
31-35	46	106,28	12,925	83	130
36-40	24	107,63	11,883	88	127
41-45	26	104,50	11,880	82	123
45-49	7	102,14	13,521	83	120
50 ve üstü	9	106,89	13,252	81	121
Toplam	224	104,56	12,048	81	130

Değişim Kaynakları	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	1150,701	6	191,784	1,333	,244
Grup içi	31220,544	217	143,873		
Toplam	32371,246	223			

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin duyuşsal eğilim puanlarının yaşa göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Yukarıda verilen tek yönlü varyans analizi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde duyuşsal eğilim puanı bakımından yaş grupları arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,244 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle yaşın duyuşsal eğilim puanı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 35. Duyuşsal Eğilimler Ölçeği Puanlarında Mezun Oldukları Üniversite Etkisi

Üniversite	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Gazi	93	104,08	11,791	82	130
Hacettepe	18	107,50	11,739	81	127
Selçuk	18	108,39	12,967	83	127
Atatürk	17	101,59	13,802	81	129
Ankara	17	106,65	11,500	87	123
S. Demirel	14	107,57	9,858	86	127
Anadolu	9	104,11	11,429	86	122
Ondokuz Mayıs	17	102,06	13,713	81	122
Dokuz Eylül	14	103,43	12,586	83	123
Cumhuriyet	7	98,57	10,565	87	118
Toplam	224	104,56	12,048	81	130

Değişim Kaynakları	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	1169,593	9	129,955	,891	,534
Grup içi	31201,652	214	145,802		
Toplam	32371,246	223			

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin duyuşsal eğilim puanlarının mezun oldukları üniversiteye göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Yukarıda verilen tek yönlü varyans analizi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde duyuşsal eğilim puanı bakımından öğretmenlerin mezun olduğu üniversiteler arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,534 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle mezun olunan üniversitenin duyuşsal eğilim puanı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 36. Duyuşsal Eğilimler Ölçeği Puanlarında Mezun Oldukları Fakülte Etkisi

Fakülte	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Eğitim	168	104,13	12,448	81	130
Fen-Edebiyat	45	105,29	10,284	82	122
Diğer	11	108,09	12,841	85	122
Toplam	224	104,56	12,048	81	130

Değişim Kaynakları	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	191,973	2	95,986	,659	,518
Grup içi	32179,273	221	145,608		
Toplam	32371,246	223			

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin duyuşsal eğilim puanlarının mezun oldukları fakülteye göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Yukarıda verilen tek yönlü varyans analizi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde duyuşsal eğilim puanı bakımından öğretmenlerin mezun olduğu fakülte türleri arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,518 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle mezun olunan fakülte türünün duyuşsal eğilim puanı üzerinde anlamlı etkisi yoktur.

Tablo 37. Duyuşsal Eğilimler Ölçeği Puanlarında Mezun Oldukları Lise Türünün Etkisi

Lise Türü	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Genel Lise	119	105,28	12,642	81	130
Anadolu Lisesi	34	102,26	11,490	81	126
Meslek Lisesi	26	102,58	12,179	83	127
Öğretmen/Anadolu Öğretmen Lisesi	27	103,70	9,722	82	121
Diğer	18	108,28	11,826	87	127
Toplam	224	104,56	12,048	81	130

Değişim Kaynakları	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	611,192	4	152,798	1,054	,380
Grup içi	31760,053	219	145,023		
Toplam	32371,246	223			

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin duuşsal eğilim puanlarının mezun oldukları lise türüne göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Yukarıda verilen tek yönlü varyans analizi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde duuşsal eğilim puanı bakımından öğretmenlerin mezun olduğu lise türleri arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,380 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle mezun olunan lise türünün duuşsal eğilim puanı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 38. Duyuşsal Eğilimler Ölçeği Puanlarında Üniversitede Çevreyle İlgili Ders Alma Durumunun Etkisi

Üniversitede Çevreyle İlgili Ders Alma Durumları	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Evet	77	104,87	12,891	81	129
Hayır	147	104,39	11,625	82	130
Toplam	224	104,56	12,048	81	130

	Serbestlik Derecesi	t	p
Doğru Sayısı	222	0,28	0,78

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin duyuşsal eğilim puanlarının üniversitede çevreyle ilgili ders alma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t testi yapılmıştır.

Yukarıda verilen t testi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde duyuşsal eğilim puanı bakımından üniversitede çevreyle ilgili ders alma ve almama arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,780 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle üniversitede çevreyle ilgili ders alma durumunun duyuşsal eğilim puanı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 39 Duyuşsal Eğilimler Ölçeği Puanlarında Lisede Çevreyle İlgili Ders Alma Durumunun Etkisi

Lisede Çevreyle İlgili Ders Alma Durumları	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Evet	62	103,66	11,642	82	129
Hayır	162	104,9	12,218	81	130
Toplam	224	104,56	12,048	81	130

	Serbestlik Derecesi	t	p
Doğru Sayısı	222	-0,688	0,492

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin duyuşsal eğilim puanlarının lisede çevreyle ilgili ders alma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t testi yapılmıştır.

Yukarıda verilen t testi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde duyuşsal eğilim puanı bakımından lisede çevreyle ilgili ders alma ve almama arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,492 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle lisede çevreyle ilgili ders alma durumunun duyuşsal eğilim puanı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 40. Duyuşsal Eğilimler Ölçeği Puanlarında Herhangi Bir Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik Durumunun Etkisi

Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik Durumu	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Evet	10	108,2	14,943	83	127
Hayır	214	104,39	11,912	81	130
Toplam	224	104,56	12,048	81	130

	Serbestlik Derecesi	t	p
Doğru Sayısı	222	,978	,329

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin duyuşsal eğilim puanlarının herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üyelik durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t testi yapılmıştır.

Yukarıda verilen t testi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde duyuşsal eğilim puanı bakımından herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olma ve olmama arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,329 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olma durumunun duyuşsal eğilim puanı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 41. Duyuşsal Eğilimler Ölçeği Puanlarında Üniversiteyi Okudukları Şehir Türünün Etkisi

Üniversiteyi Okudukları Şehir Türü	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Küçük Şehir (Nüfusu 10.000-100.000)	29	103,79	12,037	81	123
Orta Şehir (Nüfusu 100.000-500.000)	40	102,58	11,944	86	127
Büyük Şehir (Nüfusu 500.000 den büyük)	155	105,21	12,090	81	130
Toplam	224	104,56	12,048	81	130

Değişim Kaynakları	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	240,738	2	120,369	,828	,438
Grup içi	32130,508	221	145,387		
Toplam	32371,246	223			

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin duyuşsal eğilim puanlarının üniversiteyi okudukları şehir türüne göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Yukarıda verilen tek yönlü varyans analizi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde duyuşsal eğilim puanı bakımından öğretmenlerin üniversiteyi okudukları şehir türleri arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,438 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle üniversiteyi okudukları şehir türünün duyuşsal eğilim puanı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 42. Duyuşsal Eğilimler Ölçeği Puanlarında Üniversitede Sosyal Kulüp Faaliyetine Katılma Durumunun Etkisi

Üniversitede Sosyal Kulüp Faaliyetine Katılma Durumları	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Evet	88	106,23	11,618	81	130
Hayır	136	103,48	12,240	81	127
Toplam	224	104,56	12,048	81	130

	Serbestlik Derecesi	t	P
Doğru Sayısı	222	1,675	,095

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin duyuşsal eğilim puanlarının üniversitede sosyal kulüp faaliyetine katılma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t testi yapılmıştır

Yukarıda verilen t testi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde duyuşsal eğilim puanı bakımından üniversitede sosyal kulüp faaliyetine katılma ve katılmama arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,095 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle üniversitede sosyal kulüp faaliyetine katılma durumunun duyuşsal eğilim puanı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 43. Duyuşsal Eğilimler Ölçeği Puanlarında Çevresel Aktivitelere Katılma Sıklıklarının Etkisi

Çevresel Aktivitelere Katılma Sıklığı	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Hiç	22	103,41	10,595	88	130
Nadiren	61	102,80	12,099	81	127
Bazen	120	105,45	12,244	81	129
Çok sık	21	105,76	12,345	85	129
Toplam	224	104,56	12,048	81	130

Değişim Kaynakları	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	342,778	3	114,259	,785	,504
Grup içi	32028,467	220	145,584		
Toplam	32371,246	223			

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin duyuşsal eğilim puanlarının çevresel aktivitelere katılma sıklıklarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır

Yukarıda verilen tek yönlü varyans analizi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde duyuşsal eğilim puanı bakımından öğretmenlerin çevresel aktivitelere katılma sıklıkları arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,504 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle çevresel aktivitelere katılma sıklıklarının duyuşsal eğilim puanı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 44. Duyuşsal Eğilimler Ölçeği Puanlarında Bugüne Kadar Evcil Hayvan Besleme Durumunun Etkisi

Evcil Hayvan Besleme Durumları	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Evet	160	105,88	11,846	81	130
Hayır	64	101,27	12,011	81	127
Toplam	224	104,56	12,048	81	130

	Serbestlik Derecesi	t	P
Doğru Sayısı	222	2,620	,009

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin duyuşsal eğilim puanlarının bugüne kadar evcil hayvan besleme durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t testi yapılmıştır

Yukarıda verilen t testi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde duyuşsal eğilim puanı bakımından bugüne kadar evcil hayvan besleme ve beslememe arasında fark vardır. ($p=0,009 < \alpha=0,05$) Bir başka deyişle bugüne kadar evcil hayvan besleme durumunun duyuşsal eğilim puanı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Bu durumda duyuşsal eğilim puanı bakımından bugüne kadar evcil hayvan besleyenler ile beslemeyenler arasında besleyenler lehine anlamlı bir fark bulunduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 45. Duyuşsal Eğilimler Ölçeği Puanlarında Çevreye Karşı Duyarlılık Düzeylerinin Etkisi

Çevreye Karşı Duyarlılık Düzeyleri	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Ortalamanın altında	9	97,22	5,652	90	105
Ortalama düzeyde	135	101,98	12,054	81	129
Ortalamanın üstünde	80	109,74	10,742	83	130
Toplam	224	104,56	12,048	81	130

Değişim Kaynakları	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	3529,269	2	1764,635	13,521	,000
Grup içi	28841,976	221	130,507		
Toplam	32371,246	223			

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin duyuşsal eğilim puanlarının çevreye duyarlılık merak düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Yukarıda verilen tek yönlü varyans analizi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde duyuşsal eğilim puanı bakımından öğretmenlerin çevreye karşı duyarlılık düzeyleri arasında fark vardır. ($p=0,000 < \alpha=0,05$) Bir başka deyişle çevreye karşı duyarlılık düzeylerinin duyuşsal eğilim puanı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Farklılığı yaratan grubu belirlemek için LSD Testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre duyuşsal eğilim puanı bakımından çevreye karşı duyarlılık düzeyini ortalamanın altında ve ortalama düzeyde olarak belirtenler ile ortalamanın üstünde belirtenler arasında ortalamanın üstünde

belirtenler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu durumda çevreye karşı duyarlılık düzeyi arttıkça duyuşsal eğilim puanının arttığını söyleyebiliriz.

5.4. Çevre Davranış Ölçeği Değişkenleri

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevre davranış puanlarının, kişisel bilgi formundaki değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Çevre davranış ölçeğinden alınan puan üzerinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları fakülte türü, mezun oldukları lise türü, sivil toplum kuruluşlarına üyelik, çevreye karşı duyulan merak düzeyi, doğal alanlarda bulunma sıklığı, çevresel aktivitelere katılma sıklığı gibi değişkenlerin etkili olarak bulunmuştur.

Tablo 46. Çevre Davranış Ölçeği Puanlarında Cinsiyetin Etkisi

Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Erkek	107	60,58	11,532	30	90
Kadın	117	60,73	11,465	34	94
Toplam	224	60,66	11,471	30	94
			Serbestlik Derecesi	t	p
Doğru Sayısı			222	-,096	,924

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin duyuşsal eğilim puanlarının çevreye karşı duyarlılık düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Yukarıda verilen t testi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre davranış puanı bakımından erkek ve kadınlar arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,924 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle cinsiyetin çevre davranış puanı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 47. Çevre Davranış Ölçeği Puanlarında Yaşın Etkisi

Yaş Aralığı	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
20-25	49	59,35	11,891	34	88
26-30	63	58,10	10,936	30	90
31-35	46	62,76	10,615	42	94
36-40	24	60,71	13,013	38	90
41-45	26	62,77	11,272	45	87
45-49	7	62,29	10,177	44	76
50 ve üstü	9	67,44	11,876	46	84
Toplam	224	60,66	11,471	30	94

Değişim Kaynakları	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	1250,407	6	208,401	1,610	,146
Grup içi	28094,125	217	129,466		
Toplam	29344,531	223			

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre davranış puanlarının yaşa göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Yukarıda verilen tek yönlü varyans analizi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre davranış puanı bakımından yaş grupları arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,146 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle yaşın çevre davranış puanı üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı görülmüştür.

Tablo 48. Çevre Davranış Ölçeği Puanlarında Mezun Oldukları Üniversitenin Etkisi

Üniversite	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Gazi	93	61,16	10,715	34	88
Hacettepe	18	63,33	12,930	44	94
Selçuk	18	57,94	11,750	35	85
Atatürk	17	63,06	11,866	45	90
Ankara	17	62,24	12,867	45	88
S. Demirel	14	57,36	10,938	30	75
Anadolu	9	63,44	11,069	50	84
Ondokuz Mayıs	17	56,59	10,577	38	86
Dokuz Eylül	14	61,36	14,679	41	90
Cumhuriyet	7	55,86	8,821	46	68
Toplam	224	60,66	11,471	30	94

Değişim Kaynakları	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	1097,381	9	121,931	,924	,505
Grup içi	28247,151	214	131,996		
Toplam	29344,531	223			

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre davranış puanlarının mezun oldukları üniversiteye göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Yukarıda verilen tek yönlü varyans analizi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre davranış puanı bakımından öğretmenlerin mezun olduğu üniversiteler arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,505 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle mezun olunan üniversitenin çevre davranış puanı üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı saptanmıştır.

Tablo 49. Çevre Davranış Ölçeği Puanlarında Mezun Oldukları Fakültenin Etkisi

Fakülte	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Eğitim	168	60,74	11,404	30	94
Fen-Edebiyat	45	58,44	10,985	35	84
Diğer	11	68,45	11,945	50	88
Toplam	224	60,66	11,471	30	94

Değişim Kaynakları	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	890,217	2	445,108	3,457	,033
Grup içi	28454,315	221	128,753		
Toplam	29344,531	223			

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre davranış puanlarının mezun oldukları fakülteye göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Yukarıda verilen tek yönlü varyans analizi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre davranış puanı bakımından öğretmenlerin mezun olduğu fakülte türleri arasında fark vardır. ($p=0,033 < \alpha=0,05$) Bir başka deyişle mezun olunan fakülte türünün çevre davranış puanı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Farklılığı yaratan grubu belirlemek için LSD Testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre davranış puanı bakımından eğitim fakültesi ve fen-edebiyat fakültesi ile diğer fakülte mezunları arasında diğer fakülte mezunları lehine anlamlı bir farklılık çıkmıştır.

Tablo 50. Çevre Davranış Ölçeği Puanlarında Mezun Oldukları Lise Türünün Etkisi

Lise Türü	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Genel Lise	119	63,03	11,288	35	94
Anadolu Lisesi	34	57,82	7,509	48	76
Meslek Lisesi	26	60,85	11,599	36	86
Öğretmen/Anadolu Öğretmen Lisesi	27	56,63	13,846	30	85
Diğer	18	56,11	11,757	38	84
Toplam	224	60,66	11,471	30	94

Değişim Kaynakları	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	1751,207	4	437,802	3,475	,009
Grup içi	27593,324	219	125,997		
Toplam	29344,531	223			

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre davranış puanlarının mezun oldukları lise türüne göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Yukarıda verilen tek yönlü varyans analizi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre davranış puanı bakımından öğretmenlerin mezun olduğu lise türleri arasında fark vardır. ($p=0,009 < \alpha=0,05$) Bir başka deyişle mezun olunan lise türünün çevre davranış puanı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Farklılığı yaratan grubu belirlemek için LSD Testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre davranış puanı bakımından genel lise mezunları ile Anadolu Lisesi, öğretmen/Anadolu öğretmen lisesi ve diğer lise mezunları arasında genel lise lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

Tablo 51. Çevre Davranış Ölçeği Puanlarında Üniversitede Çevreyle İlgili Ders Alma Durumunun Etkisi

Üniversitede Çevreyle İlgili Ders Alma Durumları	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Evet	77	61,82	10,657	30	88
Hayır	147	60,05	11,865	34	94
Toplam	224	60,66	11,471	30	94

	Serbestlik Derecesi	t	p
Doğru Sayısı	222	1,098	0,274

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre davranış puanlarının üniversitede çevreyle ilgili ders alma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t testi yapılmıştır.

Yukarıda verilen t testi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre davranış puanı bakımından üniversitede çevreyle ilgili ders alma ve almama arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,274 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle üniversitede çevreyle ilgili ders alma durumunun çevre davranış puanı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 52. Çevre Davranış Ölçeği Puanlarında Lisede Çevreyle İlgili Ders Alma Durumunun Etkisi

Lisede Çevreyle İlgili Ders Alma Durumları	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Evet	62	61,58	11,887	34	88
Hayır	162	60,30	11,326	30	94
Toplam	224	60,66	11,471	30	94

	Serbestlik Derecesi	t	p
Doğru Sayısı	222	,745	,457

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre davranış puanlarının lisede çevreyle ilgili ders alma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t testi yapılmıştır.

Yukarıda verilen t testi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre davranış puanı bakımından lisede çevreyle ilgili ders alma ve almama arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,457 > \alpha=0,05$) Başka şekilde ifade etmek gerekirse lisede çevreyle ilgili ders alma durumunun çevre davranış puanı üzerinde anlamlı bir etkisi görülmemektedir.

Tablo 53. Çevre Davranış Ölçeği Puanlarında Üniversiteyi Okudukları Şehir Türünün Etkisi

Üniversiteyi Okudukları Şehir Türü	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Küçük Şehir (Nüfusu 10.000-100.000)	29	58,86	8,048	43	75
Orta Şehir (Nüfusu 100.000-500.000)	40	58,63	10,660	30	90
Büyük Şehir (Nüfusu 500.000 den büyük)	155	61,52	12,148	34	94
Toplam	224	60,66	11,471	30	94

Değişim Kaynakları	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	372,998	2	186,499	1,423	,243
Grup içi	28971,533	221	131,093		
Toplam	29344,531	223			

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre davranış puanlarının üniversiteyi okudukları şehir türüne göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Yukarıda verilen tek yönlü varyans analizi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre davranış puanı bakımından öğretmenlerin üniversiteyi okudukları şehir türleri arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,243 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle üniversiteyi okudukları şehir türünün çevre davranış puanı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 54. Çevre Davranış Ölçeği Puanlarında Üniversitede Sosyal Kulüp Faaliyetine Katılma Durumunun Etkisi

Üniversitede Sosyal Kulüp Faaliyetine Katılma Durumları	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Evet	88	61,70	10,999	34	90
Hayır	136	59,98	11,757	30	94
Toplam	224	60,66	11,471	30	94

	Serbestlik Derecesi	t	p
Doğru Sayısı	222	1,101	,272

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre davranış puanlarının üniversitede sosyal kulüp faaliyetine katılma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t testi yapılmıştır.

Yukarıda verilen t testi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre davranış puanı bakımından üniversitede sosyal kulüp faaliyetine katılma ve katılmama arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,272 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle üniversitede sosyal kulüp faaliyetine katılma durumunun çevre davranış puanı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 55. Çevre Davranış Ölçeği Puanlarında Bugüne Kadar Evcil Hayvan Besleme Durumunun Etkisi

Evcil Hayvan Besleme Durumları	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Evet	160	61,47	11,228	35	94
Hayır	64	58,63	11,905	30	90
Toplam	224	60,66	11,471	30	94

	Serbestlik Derecesi	t	p
Doğru Sayısı	222	1,683	,094

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre davranış puanlarının bugüne kadar evcil hayvan besleme durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t testi yapılmıştır.

Yukarıda verilen t testi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre davranış puanı bakımından bugüne kadar evcil hayvan besleme ve beslememe arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p=0,094 > \alpha=0,05$) Bir başka deyişle bugüne kadar evcil hayvan besleme durumunun çevre davranış puanı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 56. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Davranış Puanlarında Çevreye Karşı Duydukları Merak Düzeyinin Etkisi

Çevreye Karşı Merak Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Çok az merak ediyorum	8	52,00	8,832	43	66
Orta düzeyde merak ediyorum	126	57,65	9,883	34	86
Çok merak ediyorum	90	65,63	11,909	30	94
Toplam	224	60,66	11,471	30	94

Değişim Kaynakları	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	3966,996	2	1983,498	17,273	,000
Grup içi	25377,535	221	114,830		
Toplam	29344,531	223			

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre davranış puanlarının çevreye karşı duydukları merak düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Yukarıda verilen tek yönlü varyans analizi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre davranış puanı bakımından öğretmenlerin çevreye karşı duydukları merak düzeyleri arasında fark vardır. ($p=0,000 < \alpha=0,05$) Bir başka deyişle çevreye karşı duyulan merak düzeyinin çevre davranış puanı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Farklılığı yaratan grubu belirlemek için LSD Testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre çevre davranış puanı bakımından çevreye karşı merak düzeyini çok az ve orta düzey olarak belirtenler ile çok olarak belirtenler arasında çok olarak belirtenler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu durumda çevreye karşı merak düzeyi arttıkça çevre davranış puanının arttığını söyleyebiliriz.

Tablo 57. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Davranış Puanlarında Herhangi Bir Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik Durumunun Etkisi

Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Evet	10	68,10	11,377	51	87
Hayır	214	60,31	11,383	30	94
Toplam	224	60,66	11,471	30	94

	Serbestlik Derecesi	t	p
Doğru Sayısı	222	2,116	,035

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre davranış puanlarının herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üyelik durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t testi yapılmıştır.

Yukarıda verilen t testi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre davranış puanı bakımından herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olma ve olmama arasında fark vardır. ($p=0,035 < \alpha=0,05$) Bir başka deyişle herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olma

durumunun çevre davranış puanı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Bu durumda sivil toplum kuruluşuna üye olanlar ile olmayanlar arasında olanlar lehine anlamlı bir fark olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 58. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Davranış Puanlarında Doğal Alanlarda Bulunma Sıklıklarının Etkisi

Doğal Alanlarda Bulunma Sıklığı	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Nadiren	23	56,74	10,910	42	83
Bazen	114	59,48	10,754	34	90
Çok sık	87	63,23	12,090	30	94
Toplam	224	60,66	11,471	30	94

Değişim Kaynakları	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	1086,229	2	543,115	4,248	,015
Grup içi	28258,302	221	127,866		
Toplam	29344,531	223			

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre davranış puanlarının doğal alanlarda bulunma sıklıklarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Yukarıda verilen tek yönlü varyans analizi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre davranış puanı bakımından doğal alanlarda bulunma sıklıkları arasında fark vardır. ($p=0,015 < \alpha=0,05$) Bir başka deyişle doğal alanlarda bulunma sıklıklarının çevre davranış puanı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Farklılığı yaratan grubu belirlemek için LSD Testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre çevre davranış puanı bakımından doğal alanlarda nadiren ve bazen bulunduğunu belirtenler ile çok sık bulunduğunu belirtenler arasında çok sık bulunduğunu belirtenler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu durumda doğal alanlarda bulunma sıklığı arttıkça çevre davranış puanının arttığını söyleyebiliriz.

Tablo 59. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Davranış Puanlarında Çevreye Karşı Duyarlılık Düzeylerinin Etkisi

Çevreye Karşı Duyarlılık Düzeyleri	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Ortalamanın altında	9	46,22	5,911	36	57
Ortalama düzeyde	135	59,24	10,821	30	88
Ortalamanın üstünde	80	64,68	11,215	41	94
Toplam	224	60,66	11,471	30	94

Değişim Kaynakları	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	3439,011	2	1719,505	14,669	,000
Grup içi	25905,520	221	117,220		
Toplam	29344,531	223			

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre davranış puanlarının çevreye karşı duyarlılık düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Yukarıda verilen tek yönlü varyans analizi sonuç tablosuna göre %95 güven düzeyinde çevre davranış puanı bakımından öğretmenlerin çevreye karşı duyarlılık düzeyleri arasında fark vardır. ($p=0,000 < \alpha=0,05$) Bir başka deyişle çevreye karşı duyarlılık düzeylerinin çevre davranış puanı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Farklılığı yaratan grubu belirlemek için LSD Testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre çevre davranış puanı bakımından çevreye karşı duyarlılık düzeyini ortalamanın altında ve ortalama düzey olarak belirtenler ile ortalamanın üstünde olarak belirtenler arasında ortalamanın üstünde olarak belirtenler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Çevreye karşı duyarlılık düzeyini ortalamanın altında belirtenler ile ortalama düzeyde belirtenler arasında ortalama düzeyde olarak belirtenler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu durumda çevreye karşı merak düzeyi arttıkça çevre davranış puanının arttığını söyleyebiliriz.

5.5. Çevre Okuryazarlık Puanları

Öğretmenlerin çevre bilgi ölçeği duyuşsal eğilimler ölçeği ve davranış ölçeğinden aldığı puanlar standartlaştırılmış çevre okuryazarlığı puanlarına çevrilmesi için katsayılarla çarpılmış çarpılan puanlar toplanarak çevre okuryazarlık puanları hesaplanmıştır. Bu puanların verileri aşağıdaki gibidir.

Tablo 60. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Okuryazarlık Puanları

	Puan	Kişi Sayısı	%
Minimum puan	87,104		
Maksimum puan	145,69		
Ortalama	112,61		
Ortalamaya eşit veya küçük		102	46
Ortalamadan büyük		122	54

Çevre okuryazarlık puanları hesaplanan öğretmenlerin çevre okuryazarlık puanlarından alınacak maksimum puan 145,69 minimum puan ise 87,104 olarak hesaplanmıştır. Öğretmenlerin çevre okuryazarlık puan ortalamaları 112,61'dir. Öğretmenlerin % 46 sınıfın çevre okuryazarlık puanları ortalamaya eşit ya da ortalamasının altında %54 ünün ise ortalamasının üstündedir. Bu durumda öğretmenlerin çevre okuryazarlık düzeylerinin yeterli olmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 61 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevre Okuryazarlık Puanlarının Ölçek Bileşenlerine Göre Dağılımı

	Bilgi	Kişi Sayı	%	Duyuşsal	Kişi Sayı	%	Davranış	Kişi Sayı	%
Ortalama puan	27,907			46,424			38,274		
Ortalamaya eşit veya küçük		92	41		109	49		112	50
Ortalamadan büyük		132	59		115	51		112	50

Öğretmenlerin bilgi testinden almış olduğu puanlar standartlaştırılmış çevre okuryazarlığı puanına dönüştürülmesi için 2,857 katsayısı ile çarpılmış ve standartlaşmış çevre bilgi testi puanı elde edilmiştir. Elde edilen bu verilere göre çevre bilgi testinden öğretmenlerin ortalama puanı 27,907'dir. Öğretmenlerin %41'i ortalamasının altında puan alırken %59'u ise ortalamasının üstünde puan almıştır.

Çevre davranış ölçeğinden alınan puanlar standartlaştırılmış çevre okuryazarlık puanına çevrilirken 0,631 katsayısıyla çarpılmıştır. Bu çarpım sonucunda davranış puanları ortalaması 38,274 olarak bulunmuştur. Öğretmenlerin yarısı ortalamasının üstünde puan alırken yarısı ise ortalama veya ortalamadan düşük puan almıştır.

Duyuşsal eğilimler ölçeğinden alınan puanlar ise 0,444 katsayısı ile çarpılmış ve bu çarpımın sonucunda ortalama 46,424 olarak bulunmuştur. Öğretmenlerin % 49 u ortama ve ortalamasının altında puan alırken % 51 inin puanları ise ortalamasının üstündedir.

5.6. Ölçeklerdeki Başarı Durumları ve Birbirleri İle Olan İlişkileri

Anket yoluyla toplanan veriler SPSS programı yardımıyla tanımlayıcı istatistik, tek yönlü varyans analizi, bağımsız örneklem için t testi ve pearson ilişki katsayısı kullanılarak analiz edilmiştir. Bu bölümde sırasıyla sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevre bilgisi, duyuşsal eğilimi ve davranışlarına ilişkin sonuçlara; çevre bilgisi, duyuşsal eğilimi ve davranışları arasındaki ilişkiye ilişkin sonuçlara ve çevre bilgisi, duyuşsal eğilimi ve davranışları etkileyen değişkenlere ilişkin sonuçlara yer verilecektir.

5.7. Çevre Bilgisi, Duyuşsal Eğilim Ve Davranış Üzerinde Etkisi Bulunan Değişkenler

Çevre Bilgi Testi puanı üzerinde yaş grubunun, mezun olunan üniversitenin ve üniversitenin okunduğu şehir türünün etkisi olduğu görülmüştür. Ancak yaşın artması ya da azalması durumunda çevre bilgisinin artacağı ya da azalacağı gibi belirgin bir kanıya ulaşılamamıştır. Üniversitenin okunduğu şehir türüne göre çevre bilgisi puanında oluşan farklılığa bakacak olursak üniversiteyi büyük şehirde okuyanlar ile küçük şehirde okuyanlar arasında çevre bilgisi bakımından büyük şehirde okuyanlar lehine anlamlı bir farklılık olduğunu söyleyebiliriz.

Çevreye Yönelik Duyuşsal Eğilim Ölçeği puanı üzerinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevreye karşı merak düzeyleri, çevreye karşı duyarlılık düzeyleri, doğal alanlarda bulunma sıklıkları ve evcil hayvan besleme durumlarının etkisi olduğu görülmüştür. Bugüne kadar evcil hayvan besleyen sosyal bilgiler öğretmenlerinin beslemeyenlerden duyuşsal eğilim puanı bakımından daha iyi olduğu görülmüştür. Çevreye karşı merak düzeyi, çevreye karşı duyarlılık düzeyi ve doğal alanlarda bulunma sıklığı arttıkça duyuşsal eğilim puanında da anlamlı artışlar olmuştur.

Çevre Davranış Ölçeği puanı üzerinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları fakülte ve lise türü, çevreye karşı duyarlılık ve merak düzeyleri, sivil toplum örgütüne üyelik durumları ve doğal alanlarda bulunma sıklıklarının etkisi olduğu görülmüştür. Herhangi bir sivil toplum örgütüne üye olanların çevre davranış puanı bakımından daha iyi olduğu görülmüştür. Çevreye karşı merak düzeyi, çevreye karşı duyarlılık düzeyi ve doğal alanlarda bulunma sıklığı arttıkça çevre davranış puanında da anlamlı artışlar olmuştur.

BÖLÜM 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada Ankara’da belirlenen okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevre konusundaki davranış, tutum ve bilgi düzeylerini belirlemek ve bunlar üzerinde etkili olan değişkenlerin etkisini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaçtan hareketle araştırmada; kişisel bilgi formu, çevre bilgi testi, çevreye yönelik duyuşsal eğilimler ölçeği, çevre davranış ölçeği olmak üzere 4 bölümden oluşan çevre okuryazarlık anketi kullanılmıştır. Bu anket Ankara’da belirlenen okullarda görev yapan 230 sosyal bilgiler öğretmenine uygulanmıştır. Bu anketlerden 6 tanesi içerisinde bulunan bilgi eksiklerinden dolayı araştırmadan çıkarılmıştır. Uygulama sonrasında toplanan veriler SPSS programı yardımıyla tek yönlü varyans analizi, Pearson korelasyon katsayısı, betimsel istatistik, ilişkisiz örneklem için t-testi, LSD testi teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Bu bölümde ise yapılan analiz sonuçlarından elde edilen bulgulara dayalı olarak ortaya çıkan sonuçlara ve bu sonuçlara bağlı olarak oluşturulan önerilere yer verilecektir.

6.1. Çevre Bilgi Testi Değişkenlerine İlişkin Sonuçlar

Çevre bilgi testi üzerinde etkili olan değişkenlere bakmak gerekirse bilgi testi üzerinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşı, mezun oldukları üniversite ve üniversiteyi okudukları şehir türü değişkenleri etkili bulunmuştur. Diğer değişkenlerin ise anlamlı bir etkisi görülmemiştir.

Yaşın çevre bilgi testi üzerindeki etkisine bakmak gerekirse 20-25 ve 26-30 yaş grubu ile 36-40 yaş grubu arasında 36-40 yaş grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 31-35, 36-40 ve 41-45 yaş grubu ile 45-49 yaş grubu arasında 45-49 aleyhine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları üniversite değişkeninin çevre bilgi testinden aldıkları puan üzerindeki etkisi şu şekildedir. Çevre bilgi testi puanı bakımından

Selçuk, Atatürk ve Dokuz Eylül Üniversiteleri ile Gazi, Cumhuriyet, Hacettepe, Süleyman Demirel ve On dokuz Mayıs Üniversitesi arasında Selçuk, Atatürk ve Dokuz Eylül Üniversitelerinde öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevre bilgi testindeki doğru sayılarının diğer üniversitede öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmenlerinin doğru sayılarından fazla olduğu görülmüştür.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin üniversiteyi okudukları şehir türünün çevre bilgi testi üzerindeki etkisine bakmak gerekirse çevre bilgi puanı bakımından üniversiteyi büyük şehirlerde okuyanların puanları küçük şehirlerde okuyanlara göre daha yüksektir.

6.2. Duyuşsal Eğilim Ölçeği Değişkenlerine İlişkin Sonuçlar

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin duyuşsal eğilim puanlarının, kişisel bilgi formundaki değişkenlere göre incelenmesi sonucunda bulgular şu şekildedir. Duyuşsal eğilim ölçeğinden alınan puanlar üzerinde, sosyal bilgiler öğretmenlerinin evcil hayvan besleme durumları, çevreye karşı merak düzeyleri etkili olarak bulunmuştur. Duyuşsal eğilim ölçeği üzerinde diğer değişkenlerin anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmüştür.

Duyuşsal eğilim ölçeği puanı bakımından sosyal bilgiler öğretmenlerinin evcil hayvan besleyenlerle beslemeyenler arasında, evcil hayvan besleyen öğretmenlerin duyuşsal eğilim ölçeğinden aldıkları puanların daha yüksek olduğu görülmüştür.

Elde edilen sonuçlara göre duyuşsal eğilim puanı bakımından çevreye karşı merak düzeyini ortalamanın altında ve ortalama düzeyde belirtenler ile ortalamanın üstünde belirtenler arasında ortalamanın üstünde belirtenlerin puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuçtan hareketle çevreye karşı merak düzeyi arttıkça duyuşsal eğilim puanlarının da arttığını söyleyebilmekteyiz.

6.3. Çevre Davranış Ölçeği Değişkenlerine İlişkin Sonuçlar

Çevre davranış ölçeğinden alınan puan üzerinde etkisi olan değişkenlere ilişkin elde edilen sonuçlara bakmak gerekirse; sosyal bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları fakülte türü, mezun oldukları lise türü, sivil toplum kuruluşlarına üyelik, çevreye karşı duyulan merak düzeyi, doğal alanlarda bulunma sıklığı, çevresel aktivitelere katılma sıklığı gibi değişkenlerin çevre davranış ölçeğinden alınan puanlar üzerinde etkili olduğu görülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevre davranış ölçeğinden alınan puanlarında mezun olunan fakülte türünün etkisi ortaya çıkmaktadır. Puanlar üzerinde eğitim fakültesi, fen edebiyat fakültesi ve diğer fakültelerin etkisi incelendiğinde diğer fakülte mezunlarının puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Çevre davranış ölçeğinden alınan puanlar üzerinde mezun olunan lise türünün etkisine bakıldığında ise liseler arasında genel liseden mezun olan öğretmenlerinin puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çevre davranış puanlarında çevreye karşı merak düzeyinin etkisi incelendiğinde çevreye karşı merak düzeyi yüksek olduğunu belirten kişilerin çevre davranış puanlarının da yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır. Bundan hareketle çevreye karşı merak düzeyi arttıkça çevre davranış puanlarının da arttığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Çevre davranış puanlarında öğretmenlerin herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olma durumlarının etkisi incelendiğinde sivil toplum kuruluşuna üye olanların puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Çevre davranış puanlarında öğretmenlerin doğal alanlarda bulunma sıklıklarının etkisi incelendiğinde ise doğal alanlarda çok sık bulunan öğretmenlerin çevre davranış ölçeği puanlarının yüksek olduğu görülmektedir. Buradan hareketle doğal alanlarda bulunma sıklığı arttıkça çevre davranış puanının da arttığını söyleyebiliriz.

Çevre davranış puanlarında öğretmenlerin çevreye karşı merak düzeylerinin etkisi incelendiğinde çevreye karşı merak düzeyleri arttıkça çevre davranış puanlarının da arttığını söyleyebilmekteyiz.

6.4. Çevre Bilgisi, Duyuşsal Eğilim Ve Davranışa İlişkin Sonuçlar

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre bilgileri uygulanan testte verdikleri doğru cevap sayısına göre hesaplanırken duyuşsal eğilim ve davranışları uygulanan ölçekten aldıkları puana göre hesaplanmıştır. Buna göre elde edilen sonuçlar şöyledir:

- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 21 sorudan oluşan çevre bilgi testinden almış oldukları puanların ortalaması 9,77'dir.
- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 27 maddeden oluşan çevreye yönelik duyuşsal eğilimler ölçeğinden almış oldukları puanların ortalaması 104,56'dır.
- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 19 maddeden oluşan çevre davranış ölçeğinden almış oldukları puanların ortalaması 60,66'dır.

6.5. Çevre Bilgisi, Duyuşsal Eğilim Ve Davranış Arasındaki İlişkiye Dair Sonuçlar

Aşağıda çevre bilgisi, duyuşsal eğilim ve davranış arasındaki ilişkiyi gösteren Pearson ilişki katsayıları verilmiştir.

Tablo 62. İlişki Katsayı Tablosu

		Bilgi testi puanı	Duyuşsal eğilim puanı	Çevre davranış puanı
Bilgi testi puanı	Pearson İlişki Katsayısı	1	,251**	-0,068
	p		0	0,312
Duyuşsal eğilim puanı	Pearson İlişki Katsayısı	,251**	1	,169*
	p	0		0,011
Çevre davranış puanı	Pearson İlişki Katsayısı	-0,068	,169*	1
	p	0,312	0,011	

Elde edilen sonuçlara göre, çevre bilgisi ile duyuşsal eğilim arasında pozitif yönde düşük bir ilişki, duyuşsal eğilim ile davranış arasında pozitif yönde düşük bir ilişki bulunmuştur. Çevre bilgisi ile davranış arasında ise anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

6.6. Çevre Okuryazarlığına İlişkin Sonuçlar

Çevre okuryazarlığının belirlenmesinde ölçekten elde edilen sonuçlar katsayılarla çarpılmış ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin çevre bilgi testinden aldıkları puanların ortalaması 9,77'dir. Çevre okuryazarlık puanlarının hesaplanırken kullanılan çarpanla hesaplandığında elde edilen puanın ortalaması 27,907 olarak bulunmuştur. Bu değer standartlaştırılmış çevre okuryazarlığı puanına göre orta düzey olan 21-40 Aralığının alt seviyesi olarak görülmektedir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 27 maddeden oluşan çevreye yönelik duyuşsal eğilimler ölçeğinden almış oldukları puanların ortalaması 104,56'dır. Çevre okuryazarlık puanlarının hesaplanırken kullanılan çarpanla hesaplandığında elde edilen puanın ortalaması 46,424

olarak bulunmuştur. Bu değer standartlaştırılmış çevre okuryazarlığı puanına göre yüksek düzey olan 45-60 Aralığının alt seviyesi olarak görülmektedir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 19 maddeden oluşan çevre davranış ölçeğinden almış oldukları puanların ortalaması 60,66'dır. Çevre okuryazarlık puanlarının hesaplanırken kullanılan çarpanla hesaplandığında elde edilen puanın ortalaması 38,274'tür. Bu değer standartlaştırılmış çevre okuryazarlığı puanına göre orta düzey olan 29-44 Aralığının orta seviyelerindedir.

6.7. Öneriler

1. Yapılan araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin bilgi, duyuşsal ve davranış ölçeklerinden aldıkları puanlara baktığımızda, bilişsel bilgi ölçeğinde Çalışma grubunun ortalamasının düşük olduğu görülmüştür. Bu oranlardan hareketle öğretmenlerin çevre bilgilerinin yeterli olmadığı görülmektedir. Bunun altında yatan nedenlere bakmak gerekirse, araştırma grubunun %34,4 ü üniversitede çevre ile ilgili ders alırken % 65,6'sı üniversitede çevre ile ilgili ders almadığı görülmüştür. Lisede ise araştırma grubunun %27,7 si lisede çevre ile ilgili ders alırken % 72,3'ü çevre ile ilgili ders almadığı belirlenmiştir. Buradan hareketle gerek liselerde gerekse üniversitelerde verilen çevre eğitiminin yetersiz olduğu görülmektedir. Lisede veya üniversitede ders alan kişilerle ders almayan kişiler arasında bilgi testinde anlamlı farklılık görünmemektedir. Ancak mezun olunan liseler ve üniversiteler arasında çevre bilgi testinden alınan puanlar açısından farklılıklar görülmektedir. Bu konu hakkında araştırma yapılarak bunun etkenlerinin belirlenmesinin gerektiğini düşünmekteyiz. Bu sonuçlara bakılardan lisede ve üniversitelerde verilmesi gereken çevre eğitiminin yeniden planlanması gerektiği görüşündeyiz. Ayrıca mevcut görev yapan öğretmenlerin çevre eğitimi konusundaki açıklarının giderilmesi için öğretmenlere seminer döneminde hizmet içi eğitim olarak çevre eğitimi çalışmaları yapılmalıdır. Bu çalışmalar hem seminer dönemlerini etkili hale getirir hem de çevre konusunda öğretmenlerin daha bilinçli ve duyarlı olmaları sağlanabilir.
2. Öğretmenlerin çevre eğitimi konusunda çevre davranış ölçeğinde etkili olan değişkenlere baktığımızda çevreye karşı merak düzeyi yüksek olan, doğal alanlarda

bulunulma düzeyi yüksek olan ve sivil toplum kuruluşuna üye olan öğretmenlerin puanlarının daha yüksek olduğunu görmekteyiz. Buna bağlı olarak çevre konusunda öğretmenler için yapılacak faaliyetler planlanırken bu etkenleri göz önünde bulundurarak gerekli planlamalar yapılması gerektiği görüşündeyiz. Bu noktadan hareketle öğretmenler için belirli dönemlerde sivil toplum kuruluşlarının da katılımı sağlanarak doğa gezileri ve kampları düzenlenebilir.

3. Öğretmenlerin duyuşsal ve davranışsal ölçeklerden aldığı puanlarda bilgi testinin oranlarına yakındır. Öğretmenler duyuşsal ve davranışsal özellikler bakımından da yetersiz kalmaktadır. Çevre eğitimi bir bütün olarak verilmelidir. Bunun içinse öğretmenlere alanında uzman kişiler tarafından seminerler verilerek bu açık kapatılmaya çalışılabilir. Bu seminer çalışmaları eğitim öğretim yılı başında ve sonunda yapılan seminer çalışmaları döneminde yapılırsa hem seminer çalışmaları dönemi etkili bir şekilde kullanılmış olur hem de öğretmenlerin katılımları büyük oranda gerçekleştirilmiş olur.
4. Ülkemizde teknolojinin gelişmesine bağlı olarak insanların teknolojiye olan bağlılığında artmaktadır. Özellikle sosyal medya insanlar üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Öğretmenler çevre konusunda yaptıkları veya yapacakları çalışmaları, projeleri sosyal medya üzerinden velilerle, öğretmenlerle ve başka okullarla paylaşarak çevre konusunda toplumda olumlu bir algı yaratabilir ve çevre konusunda yapılacak çalışmalara etkili bir katılım sağlayabilirler.
5. Öğretmenlerin ve öğrencilerin çevre eğitimi konusunda bilinçlenmesinde sivil toplum kuruluşlarına aktif görevler yüklenmesi gerekmektedir. Bu sayede hem çevre eğitimi bireysellikten çıkarılmış olur. Çünkü devletin yetersiz kaldığı alanlarda sivil toplum kuruluşları bu açığı kapatabilir. Ayrıca çevre eğitiminde aktif katılım ve rol alma davranış kazanmada önemlidir. Ancak aktif katılım ve sosyal yönü zayıf olan bireylerin katılımının sağlanması bu sayede sosyal yönünün geliştirilmesi açısından sivil toplum kuruluşlarının yaptığı çalışmalar ve etkinlikler önem arz etmektedir.
6. Çevre eğitimi çocukluktan başlayıp devam eden bir eğitim olması gerekmektedir. Bu alanda ise çocukta yaşanan değişimler ve öğrenmeler kayıt altında tutularak hem eksik öğrenmelerin belirlenmesi sağlanarak gerekli yerde gerekli müdahale yapılarak eğitimde dinamizm sağlanmış olur. Bu noktada öğrencilerin öğrenime başladıkları günden itibaren yaptıkları faaliyetler için izleme dosyaları oluşturularak öğrencilerin yaptıkları faaliyetler kayıt altına alınabilir. Bu dosyalar öğrencilerin devam

edecekleri her okula onlarla beraber gönderilerek bir bütünlük ve devamlılık sağlanabileceğini düşünmekteyiz.

7. Çevre eğitiminde sadece okul veya sivil toplum kuruluşları yetersiz kalmaktadır. Çevre eğitimi çok yönlü bir alandır. Bu alanda yapılacak eğitimlerin başarıya ulaşabilmesi için toplumun her kesiminden katılım sağlanması önerilmelidir. Bazı davranışlar insanlara çocuk yaşta kazandırılır ve süreklilik arz eder. Burada ailenin önemi büyüktür. Çevre eğitimi konusunda da kazandırılması gereken temel davranışlar ve bilgilerin aileler yardımıyla yapılması önerilmektedir.
9. Son olarak da ülkemizde etkili bir çevre eğitimi olması için okulların gerek içi gerekse dış çevrelerinin çevre eğitimine uygun olarak yeniden düzenlenmesi önerilir. Bunu çalışmalar yapılırken ise eko okul modelleri örnek alınabilir.

KAYNAKLAR

- Alkış, S., Oğuzoğlu, Y. (2005). Ülkemiz koşullarında tarihi çevre eğitiminin önemini ve gerekliliğini arttıran etkenler, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XVIII.
- Atasoy, E. (2006). *Çevre için eğitim: çocuk doğa etkileşimi*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Aydemir, M. (2007). *The investigation of teachers with respect to knowledge level on environmental concepts*. Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ, Ankara.
- Aytaç, A., S. (2003). *Murat dağının milli park planlaması ve çevre eğitimi açısından değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Büyüköztürk Ş., E.K. Çakmak, Ö.E. Akgün, Ş. Karadeniz, F. Demirel (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Ceritli, İ. (1996). *Çevre sorunları-çevre için eğitim ilişkisi ve bir araştırma örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Çepel, N. (1992). *Doğa çevre ekoloji ve insanlığın ekolojik sorunları*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Çetin, T., Seçgin, F., Yalvaç, G., (2010). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin karikatürler aracılığıyla çevre sorunlarına ilişkin algıları*. International Conference on New Trends in Education and Their Implications, 11-13 November, Antalya.
- Çevre Bakanlığı. (1991). *Çevre şurası*. Ankara
- Çevre Bakanlığı. (1998). *Çevre notları*, Ankara: Çevre Eğitimi ve Yayın Dairesi Başkanlığı.
- Çevre Bakanlığı. (2000). *4. çevre şurası sonuç raporu (6-8 Kasım 2000)*. İzmir.

Çevre Bakanlığı. (2003). *Çevre el kitabı*. Ankara: Çevre Bakanlığı, Çevre Eğitimi ve Yayın Dairesi Başkanlığı.

Çevre Kanununun Amacı, 20 Mayıs 2015 tarihinde <http://duzceteknopark.com.tr/dosyalar/cevrekanunu> sayfasından erişilmiştir.

Çevre ve Orman Bakanlığı,(2004). *Türkiye çevre atlası*, Ankara.

Daniel, B., J., Solomon, R., P. (2008). Tomorrow's teachers: the challenges of democratic engagement. Darren E. Lund, Paul R. Carr (Eds.). *Doing democracy: Striving for political literacy and social justice*. (pp. 301-319). NewYork: Peter Lang Publishing.

Erden, M. (t.y.). *Sosyal bilgiler öğretimi*. İstanbul: Alkım Kitabevi.

Erol, G. (2005). *Sınıf öğretmenliği ikinci sınıf öğrencilerinin çevre ve çevre sorunlarına yönelik tutumları*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Erten, S. (2004). Çevre eğitimi ve çevre bilinci nedir, çevre eğitimi nasıl olmalıdır? *Çevre ve İnsan Dergisi*, Ankara: Çevre ve Orman Bakanlığı Yayın Organı, 65/66.

Ertürk, H. (1994). *Çevre bilimlerine giriş*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Güçlendirme Vakfı.

Ertürk, S. (1982). *Gelişim öğrenme ve öğretim*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Gökdayı, İ. (1997). *Çevrenin geleceği-yaklaşım ve politikalar*. Ankara: Türkiye Çevre Vakfı.

Görmez, K. (1991). *Türkiye'de çevre politikaları*, Ankara: Gazi Büro.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.556b4c4e7a6f19.44086464 (20.05.2015 tarihinde erişilmiştir).

Hungerford, H. R. ve Trudi, L. V. (1990). Changing learner behavior through environmental education. *The Journal of Environmental Education*, 21(3).

Kabaş, D. (2004). *Kadınların çevre sorunlarına ilişkin bilgi düzeyleri ve çevre eğitimi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kahraman, N. ve Türkay, O. (2006). *Turizm ve çevre*, Ankara: Detay.

Kahyaoğlu, M., Daban, G. ve Yangın S. (2008). İlköğretim öğretmen adaylarının çevreye yönelik tutumları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11).

- Karakuş, U., Keçe, M. (2012). Türk atasözlerinde doğal çevre algısı ve çevre eğitimi açısından önemi. *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks, ZfWT*, 4 (3).
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*, Ankara: Nobel.
- Karatekin, K. (2011). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karatekin, K., Aksoy, B. (2012). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7 (1).
- Kavruk, S. (2002). *Türkiye'de çevre duyarlılığının artırılmasında çevre eğitiminin rolü ve önemi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Keleş, R. (Der.). (1992). *İnsan, Çevre, Toplum*, Ankara, İmge Kitabevi,
- Keleş, R., Hamamcı, C. (1993). *Çevrebilim*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Keleş, R., Hamamcı, C. (1998). *Çevrebilim*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Meydan A., Doğu S. (2008). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin çevre sorunları hakkındaki görüşlerinin bazı değişkenlere göre değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 26.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6-7. sınıflar öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: MEB.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006b). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi (6-7ve 8. Sınıflar). Öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2005c). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi (4-5. Sınıflar). Öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Özoğlu, S. Ç. (1993 Ocak). *Yaygın eğitim düzeyinde çevre için eğitim*, Çevre İçin Eğitim Toplantısı, 25-26 Ocak 1993, Türkiye Çevre Vakfı.
- Öztürk, G. (2010). *İlköğretim 7. Sınıflarda çevre eğitimi için ekolojik ayak izi kavramının kullanılması ve değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim, öğrenme ve öğretim*. Ankara: Pegem Akademi.

- Sproull, N. L. (1988). *Handbook of research methods: a guide for practioners and students in the social sciences*. London: The Scarecrow Press.
- Şama, E. (2003). Öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik tutumları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 23, Sayı 2.
- TDK. (1974). *Eğitim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Tombul, F. (2006). *Türkiye'de çevre eğitime verilen önem*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ünal, S., Dımişki, E. (1999a). Üniversite öncesi çevre eğitimi ve sorunları, *Çevre ve İnsan*, Sayı 42.
- Ünal, S., Dımişki, E. (1999b). UNESCO-UNEP himayesinde çevre eğitiminin gelişimi ve Türkiye'de ortaöğretim çevre eğitimi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 16-17, Ankara.
- Ünal, Ş. (2010). *Ortaöğretim seviyesindeki 10.sınıf öğrencilerinin çevre bilinci düzeylerinin belirlenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- www.evdeki sosyalci.com2010 (10.05.2015 tarihinde erişilmiştir).
- Yalçın, C. (1993). *Çevre duyarlılığı ve eğitimi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıldız, K., Sipahioğlu, G., Yılmaz M. (2009). *Çevre bilimi ve eğitimi*, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Yılmaz, A., Morgil, İ., Aktuğ, P., Göbekli, İ. (2002). Ortaöğretim ve üniversite öğrencilerinin çevre, çevre kavramları ve sorunları konusundaki bilgileri ve öneriler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22.
- Yüksel, Y. (2009). *Klasik okullar ile eko-okullar ve yeşil bayraklı eko okulların çevre eğitimi açısından karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EKLER

- 1- Ölçek Uygulama İzni
- 2- Kişisel Bilgi Formu
- 3- Duyuşsal Eğilimler Ölçeği
- 4- Davranış Ölçeği
- 5- Bilişsel Bilgi Testi

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.0.06.20.01-60599/ 27925
Konu : Araştırma İzni
Kemal ERDOĞAN

09/04/2012

GAZİ ÜNİVERSİTESİNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü)

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 2012/13 nolu genelgesi.
b) Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsünün 29/03/2012 tarih ve 2723 sayılı yazısı.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Kemal ERDOĞAN'ın "İlköğretimde Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çevre eğitimi konusundaki görüşleri ve yeterlilikleri" konulu tezi ile ilgili çalışma yapma isteği Müdürlüğümüzce uygun görülmüş ve araştırmanın yapılacağı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bilgi verilmiştir.

Mühürlü anketler (4 sayfadan oluşan) ekte gönderilmiş olup, uygulama yapılacak sayıda çoğaltılması ve çalışmanın bitiminde iki örneğinin (CD/disket) Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne gönderilmesini rica ederim.

İlhan KOC
Müdür a.
Şube Müdürü

EKLER :
Anket (4 sayfa)

İl Milli Eğitim Müdürlüğü-Beşevler
Bilgi İçin:Nermin ÇELENK

Tel : 221 02 17
istatistik06@meb.gov.tr

Saygı değer öğretmen arkadaşlar,

Bu araştırma sizlerin çevre ve çevre sorunlarıyla ilgili sahip olduğunuz bilgi, tutum, davranışları aynı zamanda çevre sorunlarını çözme konusunda sahip olduğunuz becerileri belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Anketimiz dört bölüme ayrılmıştır. Her bölümle ilgili yönergeler bölüm başında yer almaktadır.

Anket sorularına vereceğiniz cevaplar araştırma sonucunu etkileyeceği için son derece önemlidir. Vereceğiniz bilgiler sadece bu araştırmada kullanılacak ve kişisel bilgileriniz üçüncü şahıslarla paylaşılmayacaktır.

Bu çalışma için gerekli hassasiyeti göstermenizi rica eder, yardımlarınız için teşekkürlerimi sunarım.

Kemal ERDOĞAN

Sosyal Bilgiler Öğretmeni/Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Bölüm: Kişisel Bilgi Formu

Bu bölümde yer alan 15 soru, sizler hakkında bazı kişisel bilgileri belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Lütfen soruları dikkatle okuyarak size en uygun seçeneği belirtiniz.

1. Cinsiyetiniz: E () B ()
2. Yaş aralığınız: 20-25 () 26-30 () 31-35 () 36-40 () 41-45 () 45-49 () 50+ ()
3. Öğrenim gördüğünüz üniversite adı:
4. Mezun olduğunuz fakülte:
() Eğitim Fakültesi
() Fen-Edebiyat Fakültesi
() Diğer ise belirtiniz:
5. Mezun olduğunuz lise türü
() Genel lise
() Anadolu lisesi
() Meslek lisesi
() Öğretmen/Anadolu Öğretmen lisesi
() Diğer ise belirtiniz:
6. Üniversitede çevreyle ilgili ders aldınız mı? Evet () Hayır ()
7. Liselerde çevreyle ilgili ders aldınız mı? Evet () Hayır ()
8. Çevreyle ilgili herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye misiniz? Evet () Hayır ()
Cevabınız evet ise ismini yazınız:
9. Üniversiteyi okuduğunuz yer:
() Küçük şehir (Nüfusu 10.000-100.000)
() Orta şehir (Nüfusu 100.000-500.000)
() Büyük şehir (Nüfusu 500.000'den büyük)
10. Üniversitede herhangi bir sosyal kulüp faaliyetine katıldınız mı? Evet () Hayır ()
11. Çevreye karşı duyduğunuz merak düzeyi
() Hiç merak etmiyorum.
() Çok az merak ediyorum.
() Orta düzeyde merak ediyorum.
() Çok merak ediyorum.
12. Doğal alanlarda bulunma sıklığınız: () Hiç () Nadiren () Bazen () Çok Sık
13. Çevresel aktivitelere katılma sıklığınız: () Hiç () Nadiren () Bazen () Çok Sık
14. Bugüne kadar herhangi bir evcil hayvan beslediniz mi? Evet () Hayır ()
15. Diğer branş öğretmenleriyle kendinizi karşılaştığınızda çevreye karşı duyarlılık düzeyiniz
() Ortalamanın altında () Ortalama düzeyde () Ortalamanın üstünde

2. Bölüm: Çevreye Yönelik Duyuşsal Eğilimler Ölçeği		Kesinlikle katılmıyorum.	Katılmıyorum.	Kararsızım.	Kabul ediyorum.
Bu bölümde bulunan ifadeler sizin çevreye karşı tutumunuzla ilgili düşüncelerinizi öğrenmek için hazırlanmıştır. Lütfen, maddeleri dikkatlice okuyarak her cümle için kendinize en uygun olan seçeneği işaretleyiniz.					
1.	Çevre ile ilgili televizyon programlarını izlemeyi severim.				
2.	Çevre sorunlarının çözülmesi için yapabileceğim fazla bir şey olmadığını düşünüyorum.				
3.	Çevre hakkında bir şey okumak ilgimi çekmez.				
4.	Kuş ve böcek gibi hayvanların seslerini dinlemekten hoşlanırım.				
5.	Çevre sorunları ile ilgili kaygıların çoğunun abartıldığını düşünüyorum.				
6.	Çevre sorunlarını ve konularını bilmenin benim için önemli olduğunu düşünüyorum.				
7.	Ormanların yok edilmesi konusunda ilgilieniyorum.				
8.	Ozon tabakasına verilen zararın herkesin ilgilienmesi gereken bir konu olduğunu düşünüyorum.				
9.	Çevreyi korumak için yeterince yasanın olduğunu düşünüyorum.				
10.	Çevre sorunlarının çözümüne faaliyetlerimle katkı yapabileceğime inanıyorum.				
11.	Özgürlüğümü sınırlandıran her tür çevresel düzenlemeye karşı çıkarım.				
12.	Vahşi yaşam alanları için daha çok yer ayrılmalıdır.				
13.	Yaptığım şeylerin çevrenin niteliği üzerinde çok etkili olmadığını düşünüyorum.				
14.	Vergilerin daha yüksek olmasına neden olsa da hükümet yenilenebilir enerjiyle ilgili araştırma ve geliştirmelere maddi destek sağlamalıdır.				
15.	Türkiye'de ne kadar çok atık üretildiği ile ilgilieniyorum.				
16.	Bireysel özgürlüklerin kısıtlanmasına neden olsa da gelecekteki yaşamın niteliğini koruyan yasalar geçirmeli ve yürürlüğe konulmalıdır.				
17.	Dünyadaki türlerin yok olma hızıyla ilgilienmiyorum.				
18.	Hava ya da su kirliliğinin sebep olduğu çevresel sağlık sorunlarıyla ilgilieniyorum.				
19.	Çevre sorunlarının çözümüne yardımcı olmak istiyorum.				
20.	Çevre ile ilgili bir şeyler yapmak konusunda arkadaşlarımla düşüncelerimi değiştirmenin çok zor olduğunu düşünüyorum.				
21.	Çevremdeki çiçek, ağaç, bulut gibi doğal varlıkların genellikle farkına varmam.				
22.	Çevre sorunlarının çözümüne yardımcı olmanın sorumluluğum olduğunu düşünüyorum.				
23.	Eğer bir kişinin otomobili hava kirliliği için belirli standartları aşarsa onun o otomobili sürmesine izin verilmemelidir.				
24.	Bireysel çabaların çevresel sorunların çözümüne katkıda bulunabileceğini düşünüyorum.				
25.	Geril dönüşümün, yarattığı sıkıntılara (toplama, ayrıştırma, dönüştürme işlemleri) değdiğini düşünüyorum.				

3. Bölüm: Çevre Davranış Ölçeği		Her zaman	Genellikle	Bazen	Nadiren	Hiçbir zaman
Bu bölümde yer alan ifadeler sizin çevreye karşı davranışlarınızla ilgili, çevreyi korumak ve çevre sorunlarını çözmek için yapmış olduğunuz eylemleri belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Her cümle için yalnızca bir seçeneği işaretleyiniz.						
1.	Elektrik tasarrufu yapmak için ışıkları ve elektrikle çalışan aletleri kullanmadığım zaman kapatırım.					
2.	Aşırı (gereğinden fazla) paketlenmiş ürünleri satın almaktan kaçınırım.					
3.	Çevreye zarar veren bir şeyler yaptığımı fark ettiğim insanlarla o davranıştan vazgeçirmek amacıyla konuşurum.					
4.	Çevreyi korumaya yardımcı olmak için otomobil kullanmak yerine yürürüm, toplu taşıma araçlarını kullanırım veya bisiklete binerim.					
5.	Tükettiğim ürünlerin miktarını azaltmak için çaba gösteririm.					
6.	Arkadaşlarımla için olumlu bir çevresel örnek oluştururum.					
7.	Okulumuzdaki kulüp seçiminde çevre koruma kulübünü öncelikli olarak tercih ederim.					
8.	Okulumuzdaki çevresel konu ve sorunlarla ilgili gönüllü olarak çalışanları desteklerim.					
9.	Yolda yürürken yerde gördüğüm metal kutuları alır ve geri dönüşüme göndermek için yanımda taşırım.					
10.	Evde ya da okulda kâğıt, cam ve metal atıkları geri dönüşüme gönderirim.					
11.	Çevre üzerinde olumsuz etkileri olan ürünleri satın almaktan kaçınırım.					
12.	Ailem ve arkadaşlarımla çevre sorunlarını çözebilmek için ne yapabileceğimizi hakkında konuşurum.					
13.	Çevre konuları hakkındaki görüşlerimi ifade etmek için politikacılara yazarım ya da onları ararım.					
14.	Çevre hakkında gazete ve dergi yazılarını okurum.					
15.	Geril dönüşümlü ambalajlarla paketlenmiş ürünleri satın almayı diğer ürünlere tercih ederim.					
16.	Alışveriş yaparken gereksiz şeyleri almaktan kaçınırım.					
17.	Çevre konuları veya sorunları hakkında gazetelere mektup / e-posta gönderirim.					
18.	Tükettiğim ürünlerin miktarını azaltmak için çaba gösteririm.					
19.	Çevre ile ilgili sivil toplum kuruluşlarının eylemlerine katılırım.					
20.	Çevre ile ilgili sivil toplum kuruluşlarının güçlenmesi için parasal destek sağlarım.					
21.	Yere çöp atan ve çevreye zarar veren insanları uyarırım.					
22.	Okulumuzdaki su ve elektrik tüketimini azaltmak için arkadaşlarımla harekete geçiririm.					
23.	Çevreyi korumanın önemi konusunda başkalarını ikna etmek için uğraşırım.					
24.	Çevremde (okulda, sokakta vb.) gördüğüm çöpleri çöp kutusuna atarım.					
25.	Bir partiye oy vermeden önce o partinin çevre politikasını incelerim.					

4. Bölüm: Çevre Bilgi Testi

Bu bölümde 25 adet çoktan seçmeli soru yer almaktadır.
Bu sorular çevre ile ilgili sahip olduğunuz bilgileri belirlemek için hazırlanmıştır.
Bilimsel bulguların güvenilirliği için lütfen cevapsız soru bırakmayınız.
Her sorunun bir doğru cevabı vardır.

- Belli bir bölgede yaşayan ve birbirleriyle devamlı etkileşim içinde olan canlılar ile bunların cansız çevrelerinin oluşturduğu bütüne ne ad verilir?
[A] Ekoton
[B] Habitat
[C] Popülasyon
[D] Ekosistem
[E] Biyosfer
- Eğer atmosferdeki karbondioksit yok olursa aşağıdakilerden hangisi ilk olarak etkilenir?
[A] Bitkiler
[B] Herbivorlar (Otla beslenenler)
[C] Karnivorlar (Etle beslenenler)
[D] Omnivorlar (Hem et hem de otla beslenenler)
[E] Ayrıştırıcılar
- Türkiye'de asit yağmurlarına neden olduğu belirlenen ana emisyon kaynakları aşağıdakilerden hangisidir?
[A] Volkanlar
[B] Orman yangınları
[C] Petrol rafinerileri
[D] Otomobillerin egzozlarından çıkan gazlar
[E] Termik santraller
- Türkiye'de en çok kullanılan katı atık bertaraf yöntemi hangisidir?
[A] Yakma
[B] Geri dönüşüm
[C] Vahşi depolama
[D] Denize gönderme veya boşaltma
[E] Düzenli depolama
- Hangisi enerji üretimi için nükleer santralleri kullanmanın avantajlarından biridir?
[A] Nükleer santralleri yapmak pahalı değildir.
[B] Atık ürünlerini depolamak oldukça kolaydır.
[C] Daha az hava kirliliğine neden olur.
[D] Tamamen güvenilirlerdir.
[E] Santralleri kurmada yer bulmak kolaydır.
- Aşağıdakilerin hangisinin sonucunda toprak erozyonunun görülme olasılığı en fazladır?
[A] Toprağa eklenen katkı maddelerindeki artış
[B] Bitki örtüsünün yok olması
[C] Yamaçların yatay sürülmesi
[D] Toprağın bakterilerce havalandırılması
[E] Toprağın nadasa bırakılması
- Aşağıdakilerden hangisi atmosferin özelliklerinden biri değildir?
[A] Oksijen kaynağıdır.
[B] Zararlı ışınlar engeller.
[C] Dünyanın ısısını yaşam için uygun bir aralıkta tutar.
[D] Güneş ışınlarının tamamını yeryüzüne iletir.
[E] Canlılar için yaşam kaynağıdır.
- Dünyadaki yaşam için en önemli enerji kaynağı aşağıdakilerden hangisidir?
[A] Petrol
[B] Güneş
[C] Rüzgar
[D] Bitkiler
[E] Su
- Aşağıdaki enerji kaynaklarından hangisi çevreye en az zarar verir?
[A] Kömür
[B] Güneş enerjisi
[C] Jeotermal enerji
[D] Doğalgaz
[E] Nükleer enerji
- Türkiye'de su tüketimi aşağıdakilerden hangisinde diğerlerine göre daha fazladır?
[A] Endüstri
[B] Evlerdeki kullanım
[C] İçme suyu (çeşme, damacana vb.)
[D] Tarım
[E] Belediye bahçeleri
- Aşağıdaki çevre sorunlarından hangisi hava kirliliği sonucu oluşmamıştır?
[A] Göl sularındaki asit oranının artması
[B] Kireçtaşı yapılarında hasar
[C] Solunum yolları hastalıkları
[D] Akarsularda organik birikimin artması
[E] Asit yağmurlarının oluşması
- Gazetede bölgenizdeki musluk sularının kimyasal gübre kalıntılarınca kirlendiğine ilişkin bir makale okudunuz. Ne yaparsınız?
[A] İçme suyumı kaynatırım.
[B] Bir karbon filtre takarım.
[C] UV (Ultraviyole) ışın tesisatı kurarım.
[D] Suyu normal içmeye devam ederim.
[E] Suyu süzerek içerim.

13. Hangisi ekolojinin kural ve ilkelerinden biri değildir?
 [A] Doğadaki her kaynak sınırsızdır.
 [B] Doğada özdenetim vardır.
 [C] Doğada var olan bir şey yok olmaz.
 [D] Doğa kendisine yapılına tepki gösterir.
 [E] Doğa kendisini yenileyebilecek özelliğe sahiptir.
14. Aşağıda verilenlerden hangisi biyo çeşitliliği tehdit eden etkinliklerden değildir?
 [A] Kirlenmiş ortamlara müdahale ederek toksik maddeleri etkisiz hale getirme
 [B] Habitatlının insan etkinlikleri ile değişikliğe uğratılması
 [C] İnsanlarca, ürün miktarını artırmak için habitatlara doğal olmayan türlerin sokulması
 [D] Hammadde, yakıt ve besin elde etmede kaynakları aşın kullanma
 [E] Besin zincirlerinin basamaklarından bazılarının kaybolması
15. Doğanın korunması ile ilgili aşağıdaki önlemlerden hangisi en dar kapsamlıdır?
 [A] Artılmamış atıkların denizlere atılmasının yasaklanması
 [B] Zehirli fabrika atıklarının artırılması
 [C] Tarım ilaçları kullanımının azaltılması
 [D] Ormanların sürekliliğinin korunması
 [E] Bir tür hayvanın avlanmasının yasaklanması
16. Bir denize az miktarda karışan toksik bir maddenin besin zinciri oluşturan aşağıdaki canlıların hangisinin dokularındaki birikim en fazla olması beklenir?
 [A] Bitkisel planktonlar
 [B] Balıkçıl deniz kuşları
 [C] Hayvansal planktonlar
 [D] Otçul balıkçılar
 [E] Etçil balıkçılar
17. Aşağıdakilerden hangisi bir popülasyondur?
 [A] Bir ormanda yaşayan tüm hayvanlar
 [B] Bir adadaki bitkiler
 [C] Bir göldeki canlılar
 [D] Bir kovandaki arılar
 [E] Bir denizdeki tüm canlılar
18. Aşağıdakilerden hangisi çevre sorunlarının tarımsal kökenli kaynaklarından biri değildir?
 [A] Aşırı otlatma
 [B] Fazla sulama
 [C] Ürün miktarını artırmak için hormon kullanımı
 [D] Organik tarım yapılması
 [E] Tarımsal mücadele kimyasallarının kullanılması
19. Pillerin geri dönüşümü neden önemlidir?
 [A] Ekonomik olmadığı için
 [B] Yeniden üretilmesi zor olduğu için
 [C] İçinde değerli metaller olduğu için
 [D] Zor bulunan madenlerden yapıldığı için
 [E] Zararlı kimyasallar içerdiği için
20. Türkiye'de çevreyi korumaya yönelik kararlar alan resmi kurumun adı nedir?
 [A] Çevre ve Orman Bakanlığı
 [B] TEMA
 [C] Tabiatı Koruma Vakfı
 [D] Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı
 [E] Doğa Demeği
21. Aşağıdakilerden hangisi bir habitat değildir? ()
 [A] Bir ağaç kabuğu
 [B] Termit bağırsağı
 [C] Okyanus
 [D] Yüzme havuzu
 [E] Büyük göller
22. Çevre tahribatını önlemek için fosil yakıtlardan elde edilen enerji yerine I. jeotermal II. güneş III. rüzgar enerjilerinden hangileri kullanılmalıdır?
 [A] Yalnız II
 [B] I ve II
 [C] I ve III
 [D] II ve III
 [E] I, II ve III
23. Aşağıdakilerden hangisinin varlığı, diğerlerinin var olmasının ön koşuludur?
 [A] Hayvanların olması
 [B] Yeşil bitkilerin olması
 [C] Mantarların olması
 [D] Bakterilerin olması
 [E] Asalakların olması
24. Nüfusun belirli kesimlerinin çevresel bozulmanın olumsuz sonuçlarına, başkalarına göre daha fazla maruz kalmasına ne denir?
 [A] Çevre Hakkı İhlali
 [B] Çevre Baskısı
 [C] Çevresel Ayrımcılık
 [D] Plansız Şehirleşme
 [E] Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED)
25. Eğer öğrenci çevre kulübünüz çevresel bir konu/sorun ile ilgileniyorsa ilk yapılacak şey aşağıdakilerden hangisidir?
 [A] Konu/sorun hakkında bir dilekçe yazmak
 [B] Konuyu/sorunu çözmeye yardımcı olabilecek insanlarla konuşmak
 [C] Konu/sorun ile ilgili kaygılarınızı seçilmişlere iletmek
 [D] Konuyu/sorunu araştırmak
 [E] Konu/sorun hakkında görsel ve yazılı medyayı bilgilendirmek

GAZİ GELECEKTİR..